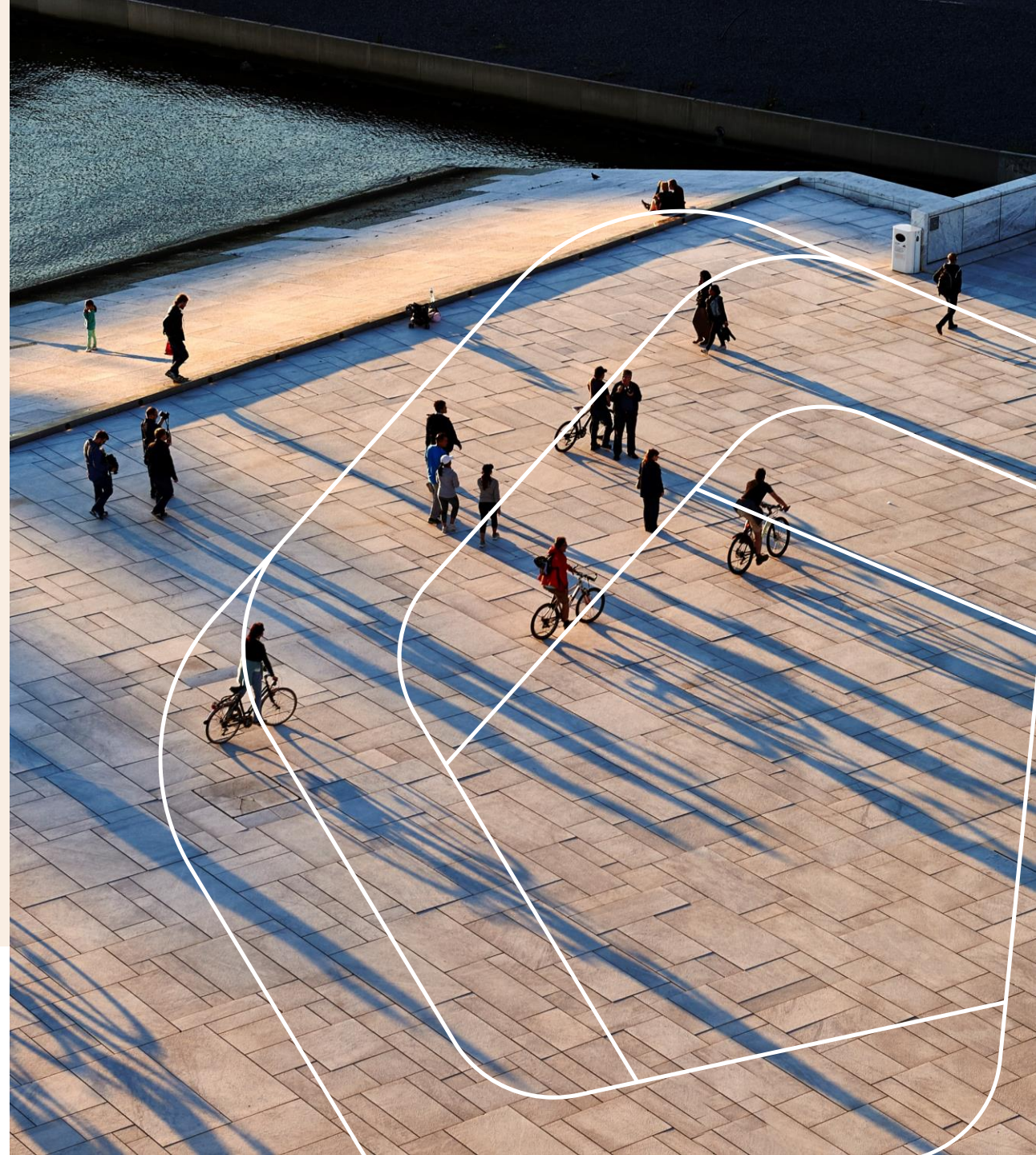

Holdninger til norskspråklig musikk

Befolkningsundersøkelse

Dina Heider Hov, Thomas Karterud og Kristin Rogge Pran

Desember 2024
Pnr. C441002816

Innhold

1. Om undersøkelsen
2. Oppsummering av funn
3. Holdninger til norsk språk i norsk musikk
4. Norsk tekst og musikksgangere
5. Artister forbundet med norsk tekst
6. Vurderinger av norsk-på-norsk i utlandet
7. Bakgrunnsinformasjon

1.

Om undersøkelsen

Om undersøkelsen

Bakgrunn og gjennomføring

Språkrådets hovedformål er å fremme og verne om norske språk, både bokmål og nynorsk, inkludert norsk tegnspråk og minoritetsspråkene, samt å støtte opp under det norske språkets stilling i samfunnet. Det overordnede målet for den norske språkpolitikken er å styrke norsk som fullverdig språk og sikre både det norskspråklige og det flerspråklige mangfoldet. Musikk representerer en av de viktigste kulturelle uttrykksformene i de fleste samfunn, inkludert Norge, og utgjør en sentral arena for språkbruk og språkutvikling. Verian har derfor bistått Språkrådet med å gjennomføre en undersøkelse om befolkningens holdninger til norskspråklig musikk.

Undersøkelsen kartlegger flere sentrale temaer knyttet til musikk og holdninger til norskspråklige tekster. Spørreskjemaet starter med å utforske den generelle interessen for musikk og vaner for å utforsker nye artister eller musikkjangre. Videre utforskes de grunnleggende holdningene og preferansene mht. norskspråklig musikk og hvordan norsk tekst oppfattes i ulike musikkjangre, og hvilke norske artister man forbinder med musikk på norsk. Avslutningsvis utforsker spørreskjemaet hvilken rolle musikk spiller i hverdagen til respondentene.

En tilsvarende undersøkelse ble gjennomført av Synovate i 2009. Rapporten sammenlikner resultatene for de viktigste spørsmålene og indikatorene for befolkningens holdninger til norsk musikk, for de spørsmålene som ble stilt likelydende i denne undersøkelsen. Det er også gjennomført en undersøkelse blant norske musikere. Resultatene fra denne undersøkelsen er oppsummert i en separat rapport.

Teknisk informasjon om undersøkelsen

- Målgruppe: den norske befolkningen, 18år eller eldre.
- Datainnsamlingsmetode: Panelundersøkelse, der invitasjoner sendes ut på e-post (GallupPanalet)
- Antall intervjuer: 1010
- Gjennomføring: 10. til 25. september 2024.
- Representativitet: Resultatene fra undersøkelsen kan betraktes som representative for målgruppen (befolkning 18 år eller eldre) mht. kjønn, alder og bosted. Representativitet er oppnådd ved å vekte for observerte utvalgsskjevheter; underrepresentasjon av yngre vs. eldre, og en viss overrepresentasjon av personer bosatt på Sør- og Vestlandet. Se neste side for mer informasjon om utvalgsskjevheter og dokumentasjon av utvalget.

Utvalg og representativitet

Utvalgets fordeling på demografiske nøkkelvariable og fordeling korrigert for utvalgsskjevheter

		Antall svar	Fordeling	Fordeling korrigert for utvalgsskjevheter (tilsvarer populasjon med unntak for utdanning)
Kjønn	Mann	520	51,5 %	50,3 %
	Kvinne	490	48,5 %	49,7 %
Alder	18-29 år	138	13,7 %	19,0 %
	30-44 år	250	24,8 %	26,0 %
	45-59 år	282	27,9 %	25,1 %
	60+ år	340	33,7 %	29,9 %
Utdannelse	Ikke høy utdannelse	370	36,7 %	36,6 %
	Høy utdannelse	640	63,3 %	63,3 %
Geografi	Oslo og omegn	262	25,9 %	25,8 %
	Rest Østland	257	25,4 %	25,7 %
	Sør- og Vestlandet	259	25,6 %	31,0 %
	Trøndelag og Nord-Norge	232	23,0 %	17,6 %
Målform	Bokmål	877	88,1 %	87,2 %
	Nynorsk	119	11,9 %	12,8 %

Tabellen til venstre sammenlikner utvalget og det korrigerte utvalget (som tilsvarende populasjonen). Tabellen viser at de som har svart på undersøkelsen er så godt som korrekt representert mht. fordelingen mellom menn og kvinner, men at utvalget er noe underrepresentert mht. de yngste og overrepresentert mht. de eldste. I tillegg til dette kan vi se en overrepresentasjon av personer bosatt på Sør- og Vestlandet, og underrepresentasjon av personer bosatt i Trøndelag og Nord-Norge. Det er utarbeidet utvalgsvekter (cellevekter) som korrigerer for disse skjevhetene, for å sikre at resultatene fra rapporten er representative for befolkningen mht. til disse demografiske størrelsene, og dermed kan generaliseres til hele befolkningen.

Tabellen viser også fordelingen på høy vs. ikke høy utdannelse. I følge SSBs utdanningsstatistikk har nå 37,4% av befolkningen høyere utdannelse. I utvalget som har besvart undersøkelsen oppgir 63% at de har høyere utdannelse. Høyt utdannede er altså overrepresentert i undersøkelsen. Dette er en skjevhet vi finner i de fleste befolkningsrepresentative undersøkelser, men det er ikke vanlig å korrigere for denne skjevheten, dels fordi utdanning gjerne overrapporteres i utgangspunktet, men også fordi utvalget er begrenset i størrelse. Utdanning spiller heller ingen vesentlig rolle som forklaringsvariabel for resultatene i denne undersøkelsen, altså vil en korleksjon for denne skjevheten ha liten eller ingen betydning for resultatene.

Endelig viser tabellen valg av målform i befolkningen. Det foreligger ingen eksakt registerstatistikk for valgt målform som dekker hele befolkningen, men vi er kjent med at 11,4% av elevene i grunnskolen bruker nynorsk som skriftlig målform. Undersøkelsen estimerer at 12,8% av den voksne befolkningen bruker nynorsk som skriftlig målform (korrigert for utvalgsskjevheter mht. kjønn, alder og geografi).

2.

Oppsummering av funn

Oppsummering av funn

Norsk tekst er viktig

Norsk musikk med norsk tekst oppleves som viktig av et flertall av befolkningen, og 71% mener det er viktig at det produseres musikk på norsk. Norskspråklig musikk har med andre ord en sterk posisjon som kulturelt uttrykk i Norge. Samtidig er det klare nyanser i hvordan norsk tekst blir oppfattet. Selv om de fleste liker musikk på norsk, er det for eksempel mer delte meninger knyttet til bruken av dialekt i sangtekster, hvor 54% uttrykker positiv holdning. Videre mener et mindretall på 35% at norsk tekst gjør det lettere å kjenne seg igjen i musikken, og 31% at norsk formidler følelser bedre enn engelsk. Sammenlignet med 2009 er det færre som anser norske tekster som dårlige, noe som kan indikere en bedring i tekstkvaliteten.

To-delt befolkning

Undersøkelsen viser at befolkningen kan deles inn i to hovedgrupper: "Norsk-på-norsk-entusiaster" og "Språk-globalister". Førstnevnte utgjør 34% og kjennetegnes av en sterk preferanse for norskspråklig musikk, inkludert dialektbruk. Språk-globalistene, som utgjør 43%, er mer åpne for andre uttrykk og har lavere tilknytning til musikk med norske tekster. Norsk-på-norsk-entusiaster er overrepresentert blant middelaldrende i aldersgruppen 45-59 år, ofte bosatt utenfor Oslo-området, og blant nynorskbrukere. Språk-globalister finnes i større grad blant yngre, spesielt i aldersgruppen 18-29 år, og i mer urbane områder.

Utvikling i sjangeroppfatninger

Viser og folkemusikk anses fortsatt som de mest passende sjangrene for norsk tekst, med over 80% som uttrykker dette. Pop, danseband og festmusikk følger tett etter med over 70%. Det er også en positiv utvikling i oppfatningen av at norsk tekst passer til sjangre som hiphop og metal, der andelene har økt noe siden 2009. Til tross for dette er det fortsatt stor uenighet om norsk tekst egner seg i sjangre som jazz og metall, noe som kan tyde på at språkvalg i disse disiplinene er et tema som polariserer.

Norsk-på-norsk-artistene

Totalt sett er det Odd Nordstoga, Bjørn Eidsvåg og Åge Aleksandersen som framstår som de mest profilerte artistene som synger på norsk. Samtidig er det tydelig at generasjonene har ulike referanserammer. Yngre respondenter nevner oftere Karpe, TIX og Gabrielle, mens eldre assosierer norsk tekst med artister som Øystein Sunde og Lillebjørn Nilsen. Norsk-på-norsk-entusiaster nevner flere artister totalt sett enn språk-globalister, noe som kan indikere en bredere interesse for norskspråklig musikk blant førstnevnte gruppe.

Norsk fortsatt hindring

Undersøkelsen omfatter også spørsmål til befolkningen om norsk tekst oppfattes som en hindring for spredning av musikk utenfor Norge. Resultatene viser at dette fortsatt oppfattes som en betydelig barriere, særlig utenfor Norden. Synet på dette er helt stabilt/ uendret siden 2009, til tross for de store endringene musikkbransjen har gjennomgått mht. distribusjonskanaler.

3.

Holdninger til norsk språk i norsk musikk

Holdninger til norsk språk i norsk musikk

Norsk musikk med norsk tekst er viktig for mange, og de fleste liker musikk på norsk. Det store flertallet av befolkningen synes det er viktig at det lages musikk med norsk tekst (71%), og andelen som ikke liker musikk på norsk er begrenset (9%). Holdningene er imidlertid mer delte når det gjelder sang på dialekt (54% liker), hvorvidt man lytter mer til teksten når den er på norsk (47% enige), hvorvidt norsk tekst gjør det lettere å kjenne seg igjen i musikken (35% enige), og hvorvidt norsk tekst formidler følelser bedre enn engelsk tekst (31% enige). Om lag halvparten er imidlertid enig i at det har blitt vanligere å synge på norsk de siste årene (52%).

Sammenliknet med resultatene fra undersøkelsen som ble gjennomført i 2009 ser vi at færre liker at musikken synges på dialekt (ned fra 64 til 54%), at færre opplever at norsk tekst gjør det lettere å kjenne seg igjen i musikken (ned fra 54 til 35%), men samtidig at færre opplever at det er mye dårlige tekster på norsk i dagens musikk-Norge (ned fra 45 til 31%), noe som kan tolkes som en indikasjon på at tekstkvaliteten oppleves som bedre i dag. Videre ser vi at andelen som liker norsk musikk/ ikke liker norsk musikk er stabil (9%).

Den norske befolkningen kan deles inn i to (tre) segmenter eller meningsfelleskap basert på hvilke holdninger de har til norsk språk i norsk musikk. Vi har valgt å navngi disse segmentene som hhv; Norsk-på-norsk-entusiaster (som utgjør 34%), og Språk-globalister (som utgjør 43%). Den tredje gruppen består av de som ikke kan plasseres i noen av de to hovedgruppene.

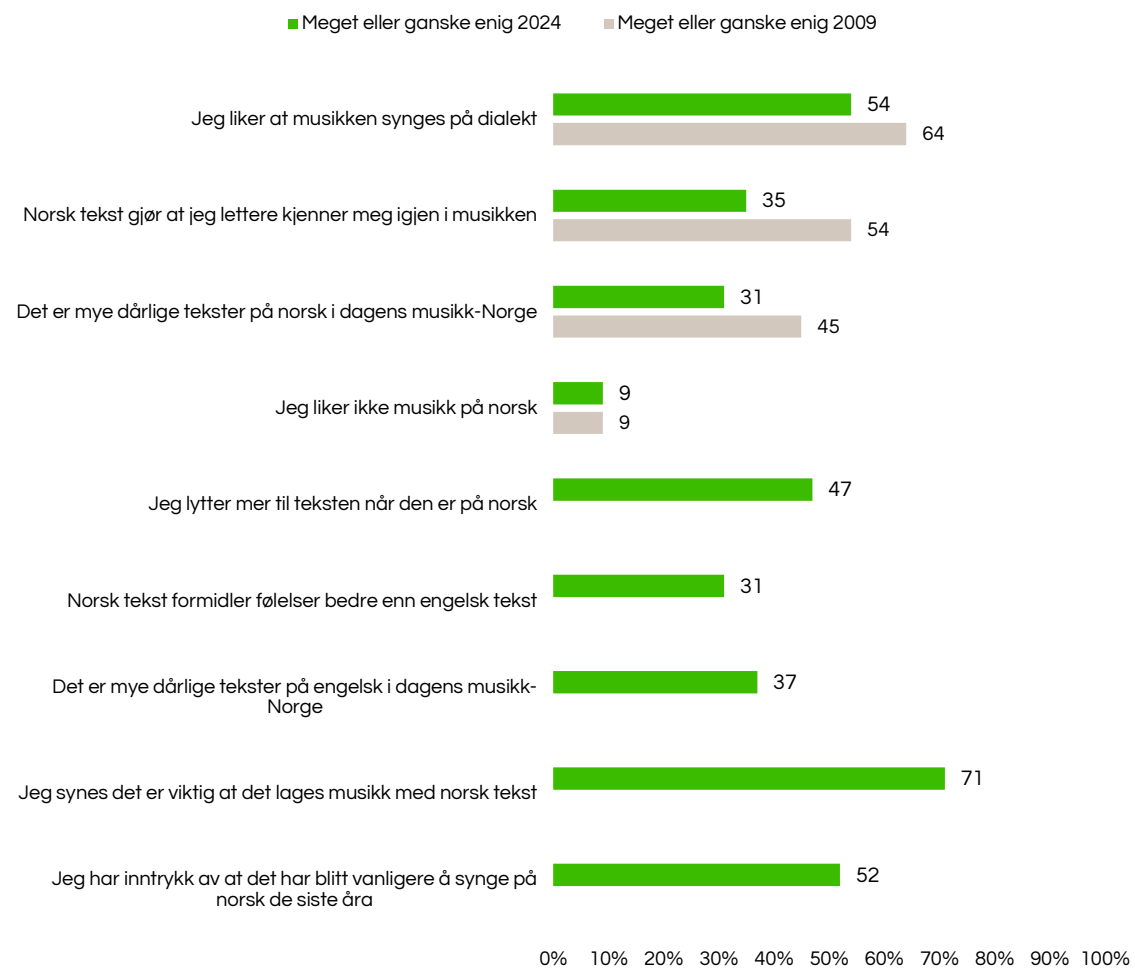
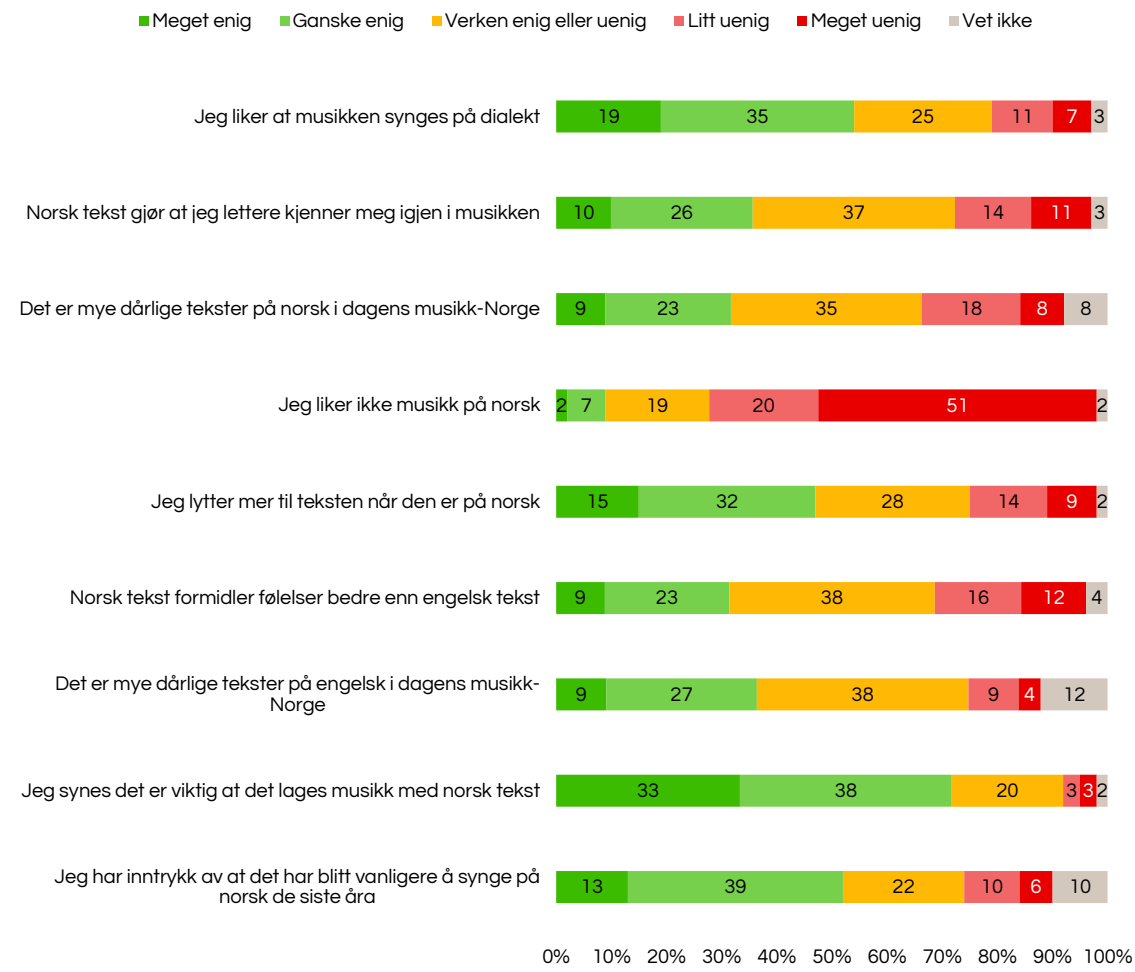
De holdningsforskjellene som først og fremst bidrar til å definere (og dermed skille mellom) de to hovedsegmentene (norsk-på-norsk-entusiaster vs. språk-globalister) er følgende, i rangert rekkefølge:

1. Hvorvidt man synes at det er viktig at det lages musikk med norsk tekst (99 vs. 55%)
2. Om man liker norsk musikk (norsk-på-norsk vs. språk-globalister (100 vs. 52%)
3. Om norsk tekst gjør at man lettere kjenner seg igjen i musikken (66 vs. 15%)
4. Om man liker at musikken synges på dialekt (96 vs. 33%)
5. og, Om man lytter mer til teksten når den er på norsk (75 vs. 32%)

Norsk-på-norsk-entusiastene gjenfinnes i noe større grad blant middelaldrende i aldersgruppen 45-59 år (42%), mens språk-globalistene i større grad er å finne blant de yngste i aldersgruppen 18-29 år (52%). Norsk-på-norsk-entusiastene utgjør en betydelig lavere andel av de yngste (24%). Undersøkelsen indikerer også at norsk-på-norsk-entusiastene i større grad befinner seg i landsdeler utenfor det sentrale østlandsområder og blant de som har valgt nynorsk som målform. Undersøkelsen indikerer også at entusiasmen for norsk på norsk er noe mer utbredt blant de som ofte lytter til musikk på radio, eller går ofte på konsert. Samtidig er den spesielt lav blant de som sjelden lytter til musikk på radio.

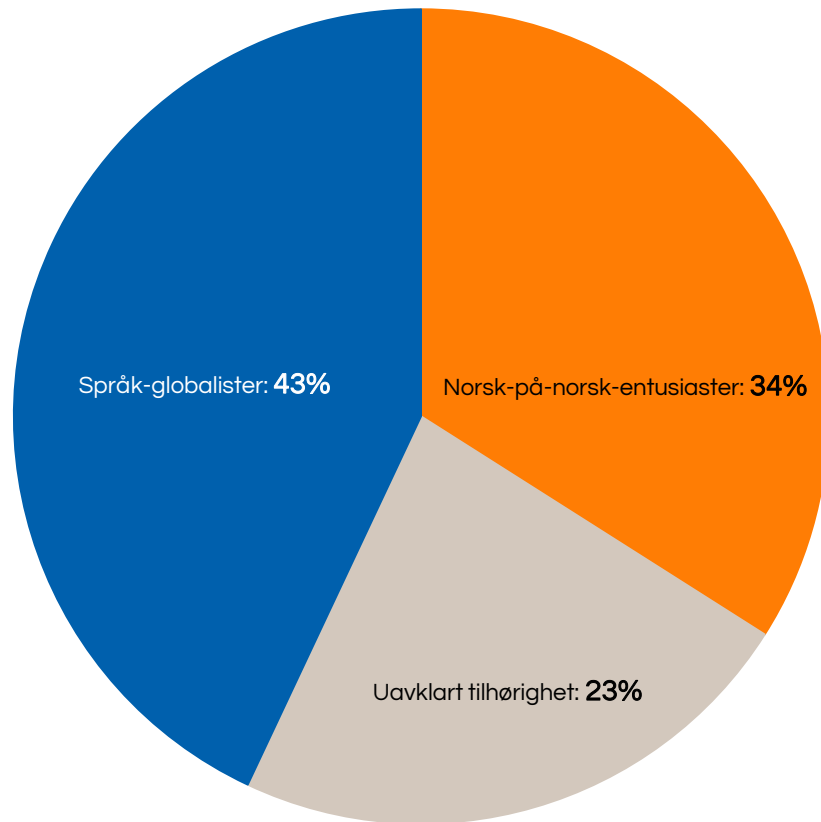
Holdninger til norsk tekst i norsk musikk

Hvor enig er du i følgende utsagn om norskspråklig musikk?

Holdninger til norsk tekst i norsk musikk

Segmenter basert på grunnholdningene til norskspråklig musikk

Verian har gjennomført en clusteranalyse basert på kartleggingen av grunnholdningene til norsk tekst i norsk musikk. En clusteranalyse er en statistisk metode for å plassere eksempelvis personer i grupper eller "klynger" basert på likheter i holdninger. Målet er å finne mønstre hvor personer innenfor samme klynge er mest mulig like hverandre, mens de er mest mulig forskjellige fra personer i andre «klyngen».

Clusteranalysen viser at den norske befolkningen kan deles inn i to (tre) segmenter eller meningsfelleskap basert på hvilke holdninger de har til norsk språk i norsk musikk. Vi har valgt å navngi disse segmentene som hhv;

1. Norsk-på-norsk-entusiaster (som utgjør 34%), og
2. Språk-globalister (som utgjør 43%).

I tillegg følger et segment som består av de som ikke lar seg plassere i noen av gruppene, i all hovedsak fordi de ikke har tatt klart stilling til alle spørsmålene som inngår i analysen (utgjør 23%).

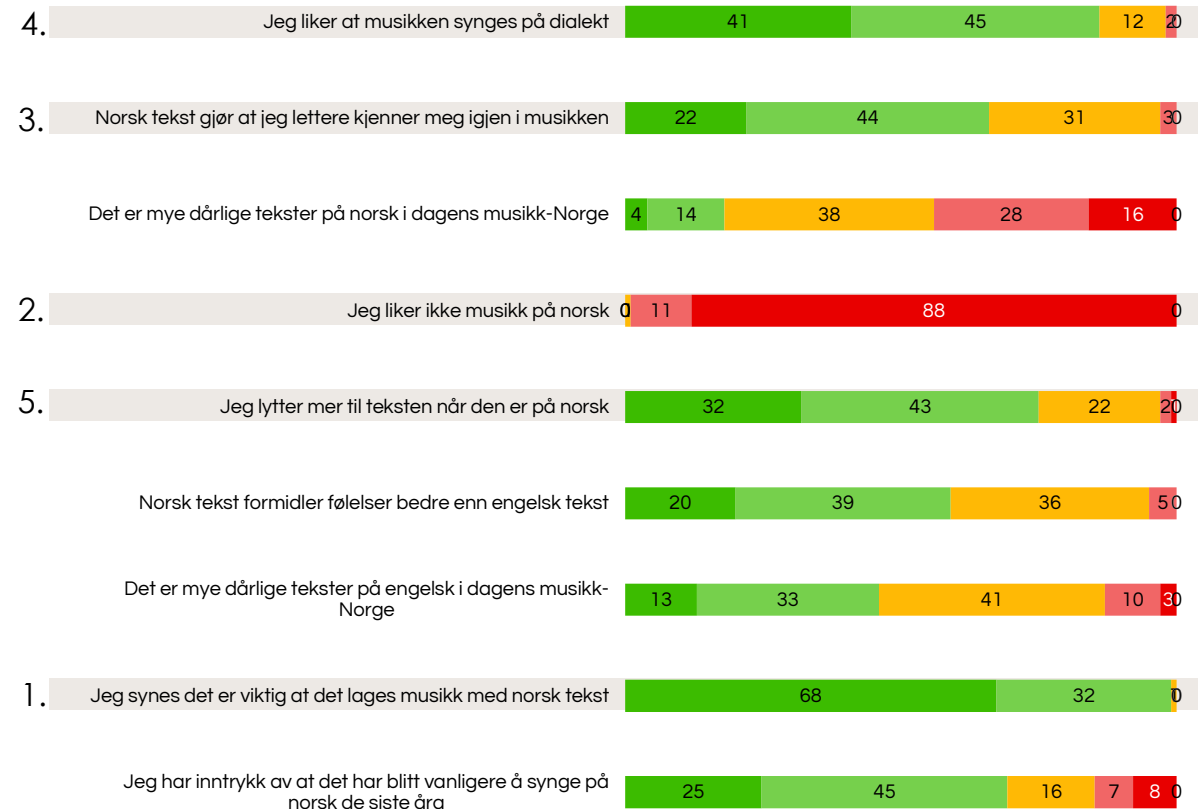
Holdninger til norsk tekst i norsk musikk

Hva kjennetegner holdningene til norsk-på-norsk-entusiaster vs. språk-globalister?

Norsk-på-norsk-entusiaster

Meget enig Ganske enig Verken enig eller uenig Litt uenig Meget uenig Vet ikke

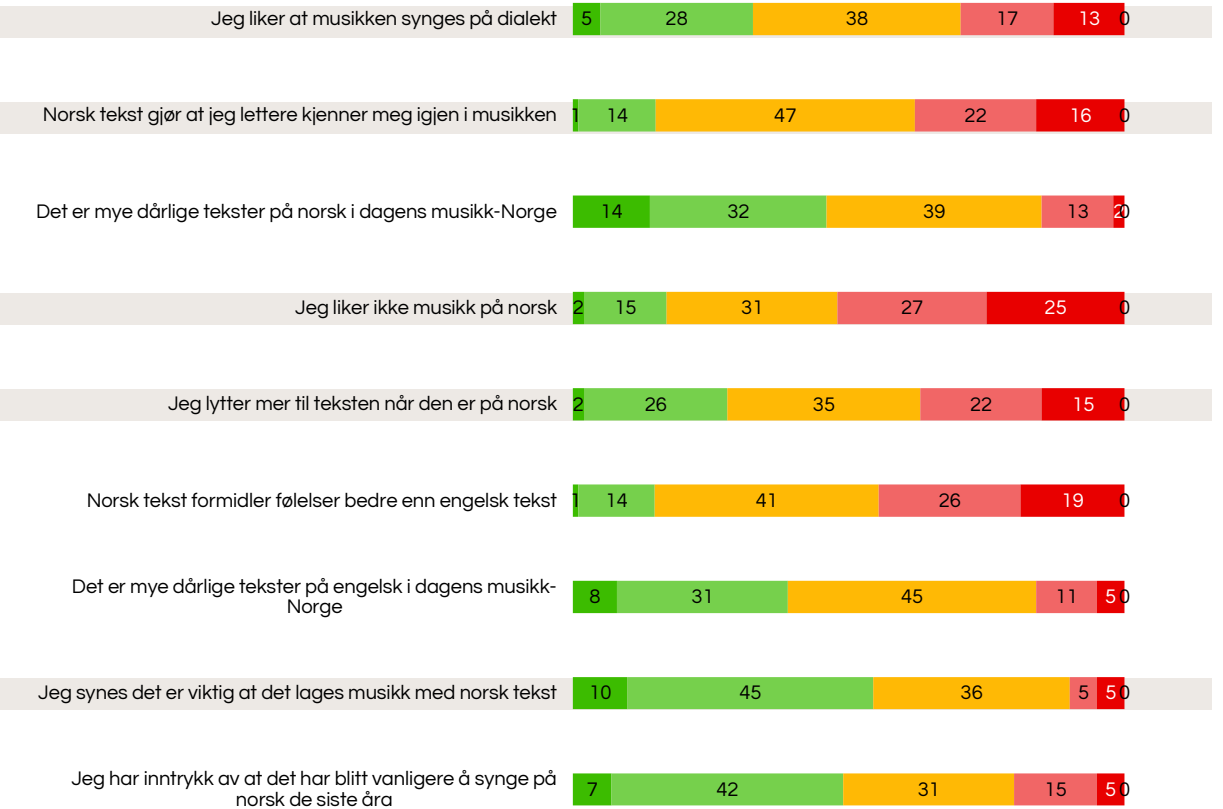
Definerende ulikheter

0% 10% 20% 30% 40% 50% 60% 70% 80% 90% 100%

Språk-globalister

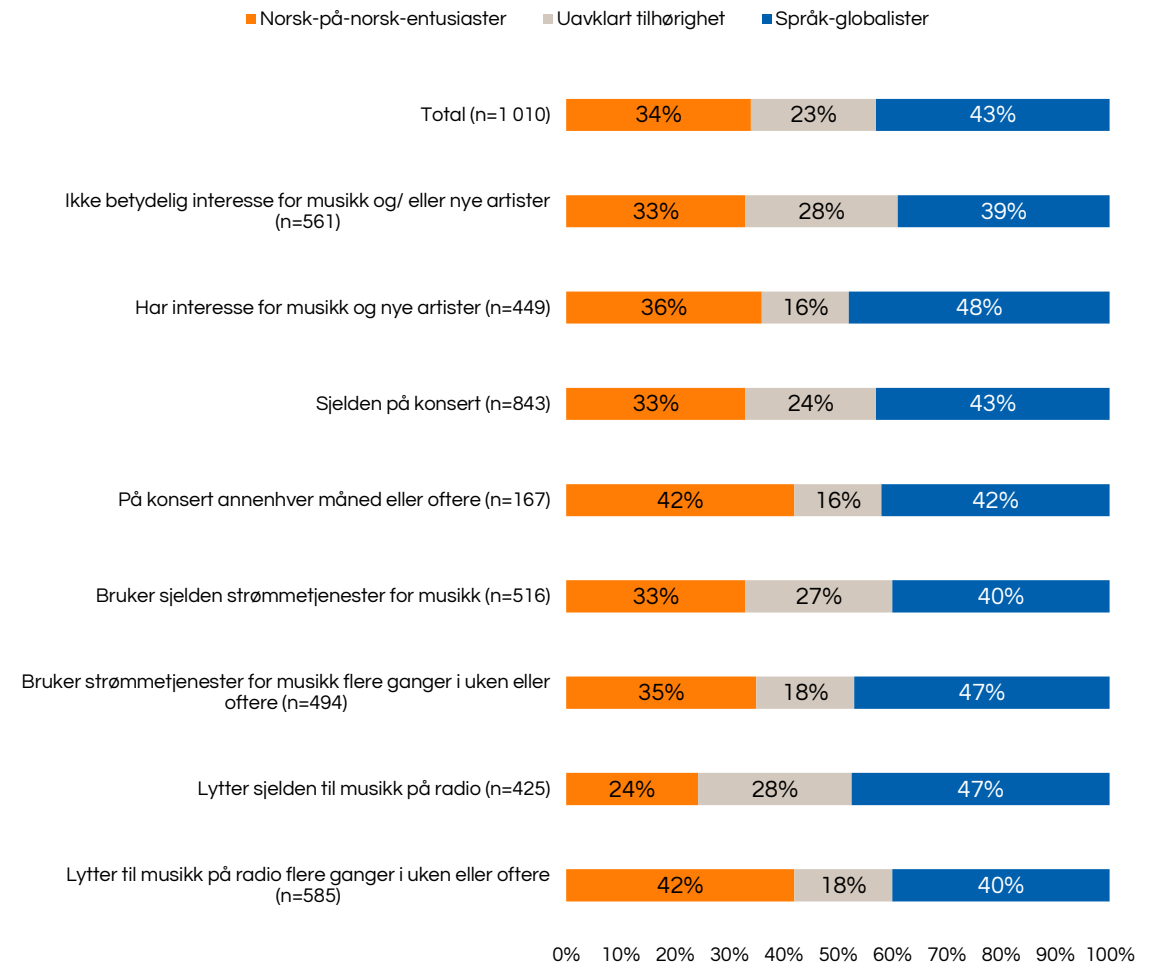
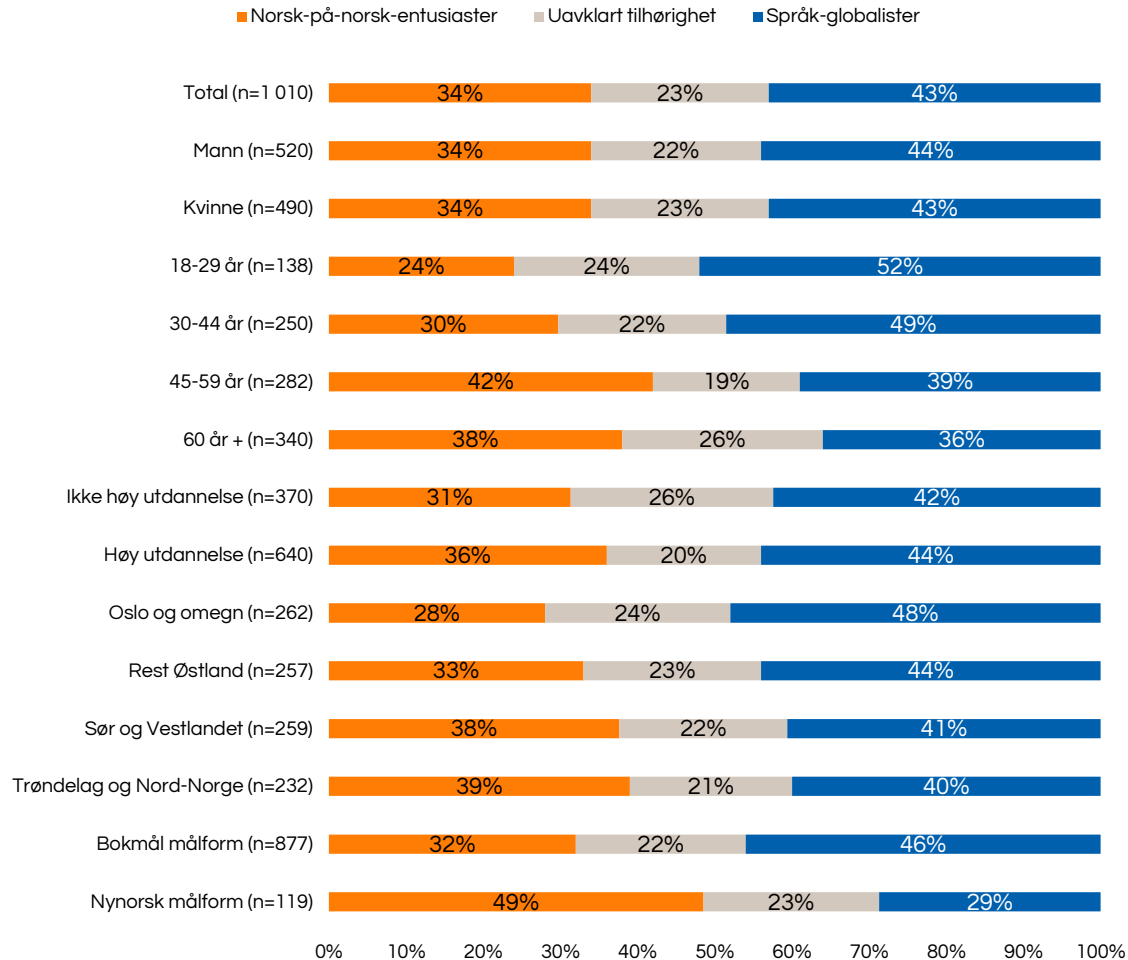
Meget enig Ganske enig Verken enig eller uenig Litt uenig Meget uenig Vet ikke

0% 10% 20% 30% 40% 50% 60% 70% 80% 90% 100%

Holdninger til norsk tekst i norsk musikk

Hvor finner man norsk-på-norsk-entusiaster vs. språk-globalister?

4.

Norsk tekst og musikkshangere

Norsk tekst og musiksjangere

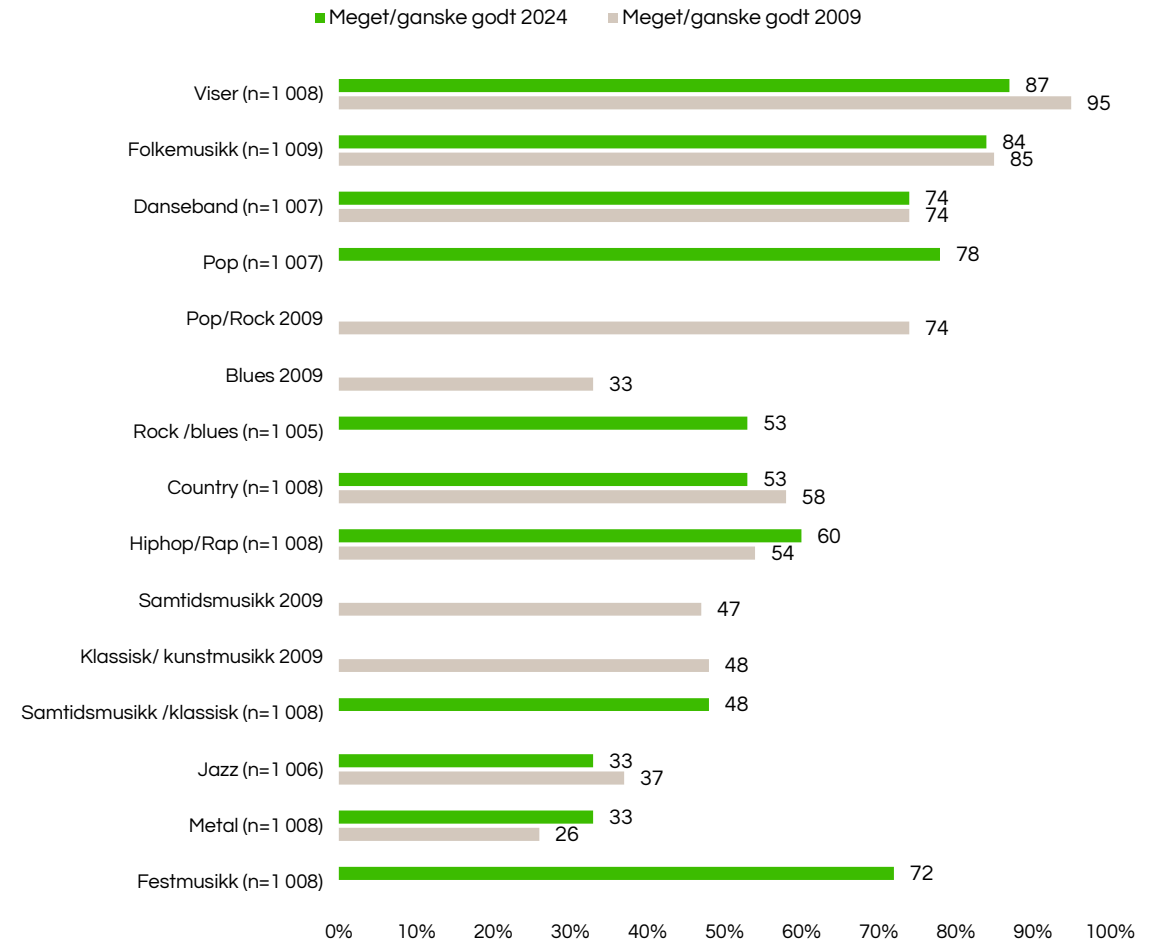
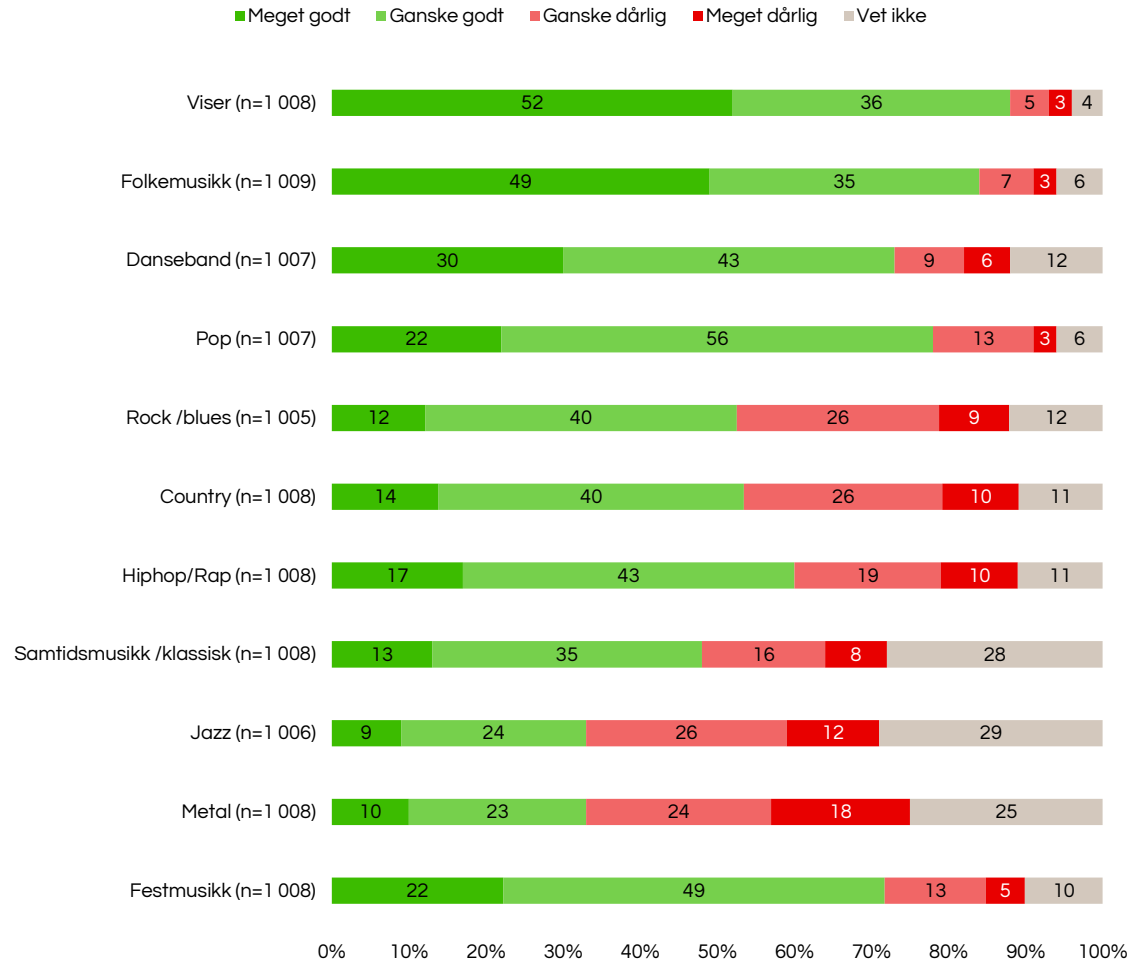
Befolkningen oppfatter at norsk tekst passer til en rekke sjangre, men spesielt viser og folkemusikk (over 80%), og videre også i stor grad pop, danseband, og festmusikk (over 70%). Sammenliknet med 2009-undersøkelsen viser årets undersøkelse en lavere andel som mener norsk passer til viser (ned fra 95 til 87%), marginalt lavere andel som oppfatter at norsk tekst passer til country (ned fra 58 til 53%), og en økning i andelen som mener norsk tekst passer til hiphop/ rap (opp fra 54 til 60%) og metal (opp fra 26 til 33%). Andelen som opplever at norsk tekst passer i kategorien samtidsmusikk/ klassisk/ kunstmusikk er uendret (47-48%).

Det er verdt å merke seg at forskjellene (eller motsetningene) i oppfatningene av hvor godt norsk tekst passer med sjangere er relativt store når det gjelder jazz og metall, men også innen rock/ blues, country, og til dels også hiphop/rap. Dette tyder på at det kan eksistere polariserte holdninger og muligens debatt omkring valg av språk innenfor disse disiplinene.

Undersøkelsen viser imidlertid at det liten forskjell i oppfatningen av hvilke sjangre som passer til norsk språk mellom norsk-på-norsk-entusiastene og språk-globalistene. Rangeringen av sjangrenes egnetheten for norsk språk samstemmer nesten helt mellom disse gruppene, men nivåforskjellen mht. enighet om egnethet ligger på et høyere nivå blant norsk-på-norsk-entusiastene.

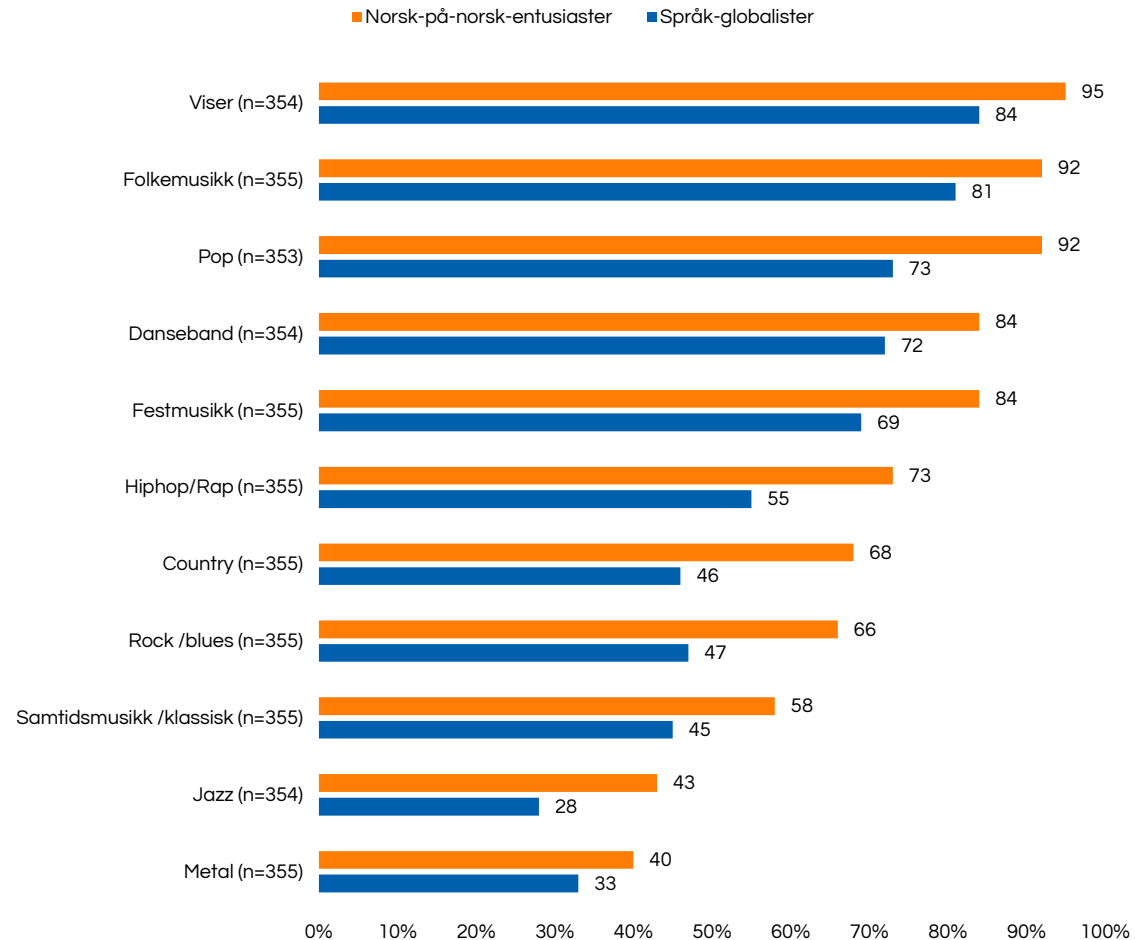
Norsk tekst og musiksjangere

Hvor godt eller dårlig synes du norsk tekst passer til følgende musiksjangere?

Norsk tekst og musikk sjangere

Norsk tekst til musikk sjangere blant norsk-på-norsk entusiaster vs. språk-globalister

5.

Artister forbundet med norsk tekst

Artister forbundet med norsk tekst

De som besvarte undersøkelsen ble spurt om å notere ned navnet på de artistene de forbinder med bruk av norsk tekst. Det var mulig å nevne inntil flere artister. De åpne svarene er gjennomgått, standardisert og kodet ved bruk av KI.

Svært mange norske artister synger på norsk og forbindes med norsk tekst, men på et overordnet nivå er det først og fremst Odd Nordstoga, Bjørn Eidsvåg og Åge Aleksandersen som framstår som «eiere» av denne profilen i befolkningens felles hukommelse. Det er imidlertid betydelige forskjeller mellom ulike befolkningssegmenter omkring dette temaet. Norsk språk i musikk forbindes dels med ulike artister for ulike generasjoner.

Blant de yngste på 18-29 år forbindes norsk tekst først og fremst med Karpe, Odd Nordstoga, TIX, Gabrielle, og Synne Vo.

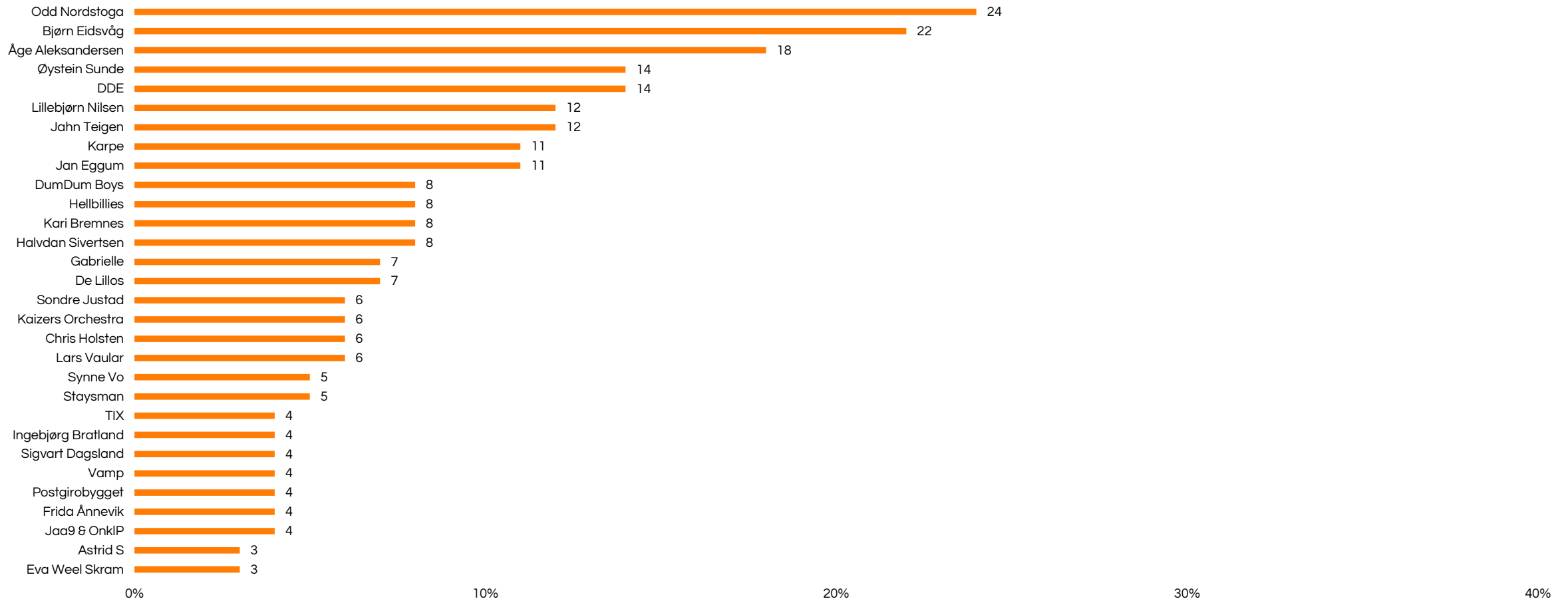
- Blant de på 30-44 år forbindes norsk tekst først og fremst med Odd Nordstoga, Karpe, Bjørn Eidsvåg, DDE og Åge Aleksandersen
- Blant de på 45-59 år forbindes norsk tekst først og fremst med Bjørn Eidsvåg, Odd Nordstoga, Åge Aleksandersen, DDE, og Øystein Sunde
- Blant de på 60 år eller mer forbindes norsk tekst først og fremst med Åge Aleksandersen, Bjørn Eidsvåg, Odd Nordstoga, Øystein Sunde, og Lillebjørn Nilsen.
- Oppsummert framstår altså Odd Nordstoga som den sterkest profilerte artisten på norsk språk, og det sikreste valget, dersom man skal invitere ulike generasjoner på en konsert med én artist som synger på norsk.

Norsk-på-norsk-entusiastene nevner vesentlig flere artister som synger på norsk enn språk-globalistene, men språk-globalistene framstår som relativt yngre (som de jo er) basert på de artistene de forbinder med norsk tekst. Her er det eksempelvis like mange som nevner Karpe som Lillebjørn Nilsen, Øystein Sunde og DDE. Referanserammen for hva som utgjør norsk musikk er altså svært forskjellig, og det er svært tydelig at dette er formet av den tiden og historien generasjoner opplever sammen. Med unntak for at alle vet hvem Odd Nordstoga er.

Artister forbundet med norsk tekst

Hvilke artister forbinder du med bruk av norsk tekst? (Åpent spørsmål, flere svar mulig, kodet)

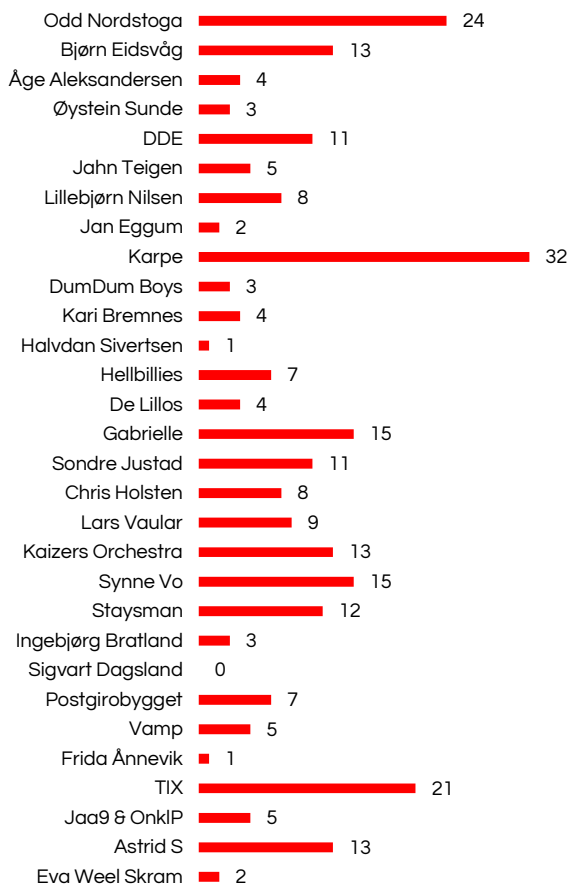
■ Hvilke artister forbinder du med bruk av norsk tekst? (n=1 010)

Artister forbundet med norsk tekst

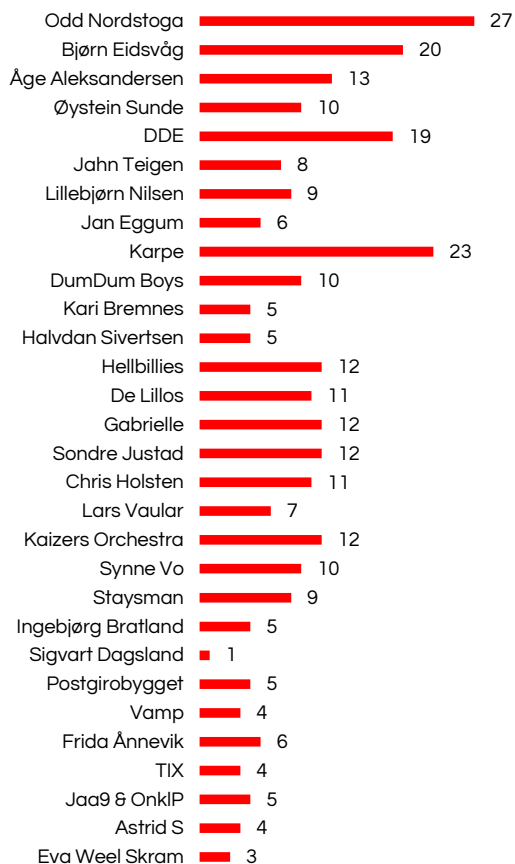
Hvilke artister forbinder du med bruk av norsk tekst? – etter alderskohorter (alle artister)

■ Hvilke artister forbinder du med bruk av norsk tekst? (n=101)

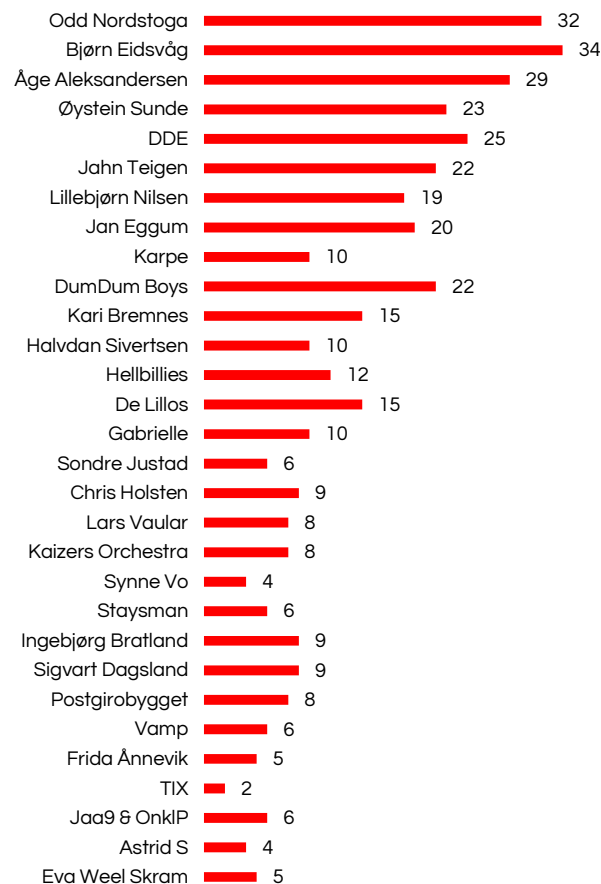
Filter: Demografi = 18-29 år
Verian

■ Hvilke artister forbinder du med bruk av norsk tekst? (n=192)

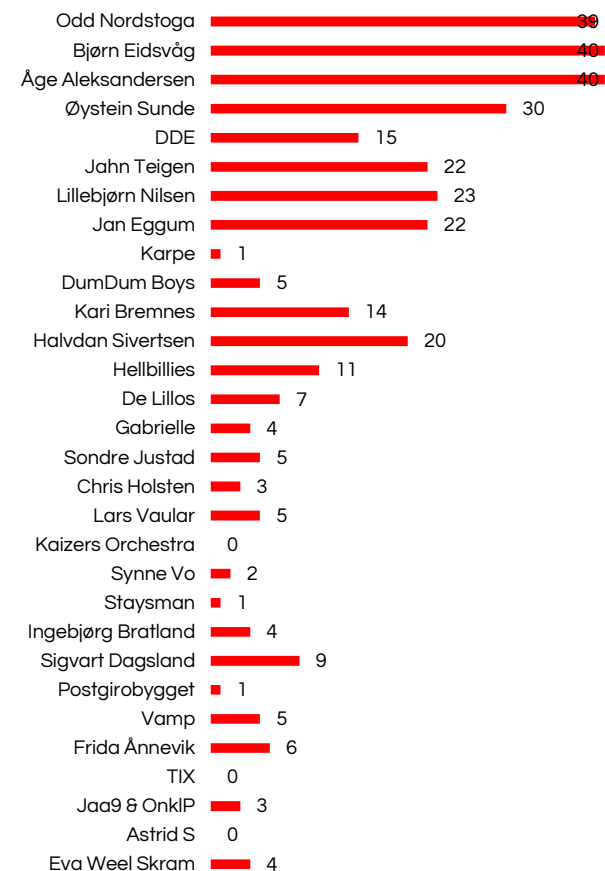
Filter: Demografi = 30-44 år

■ Hvilke artister forbinder du med bruk av norsk tekst? (n=234)

Filter: Demografi = 45-59 år

■ Hvilke artister forbinder du med bruk av norsk tekst? (n=263)

Filter: Demografi = 60 år +

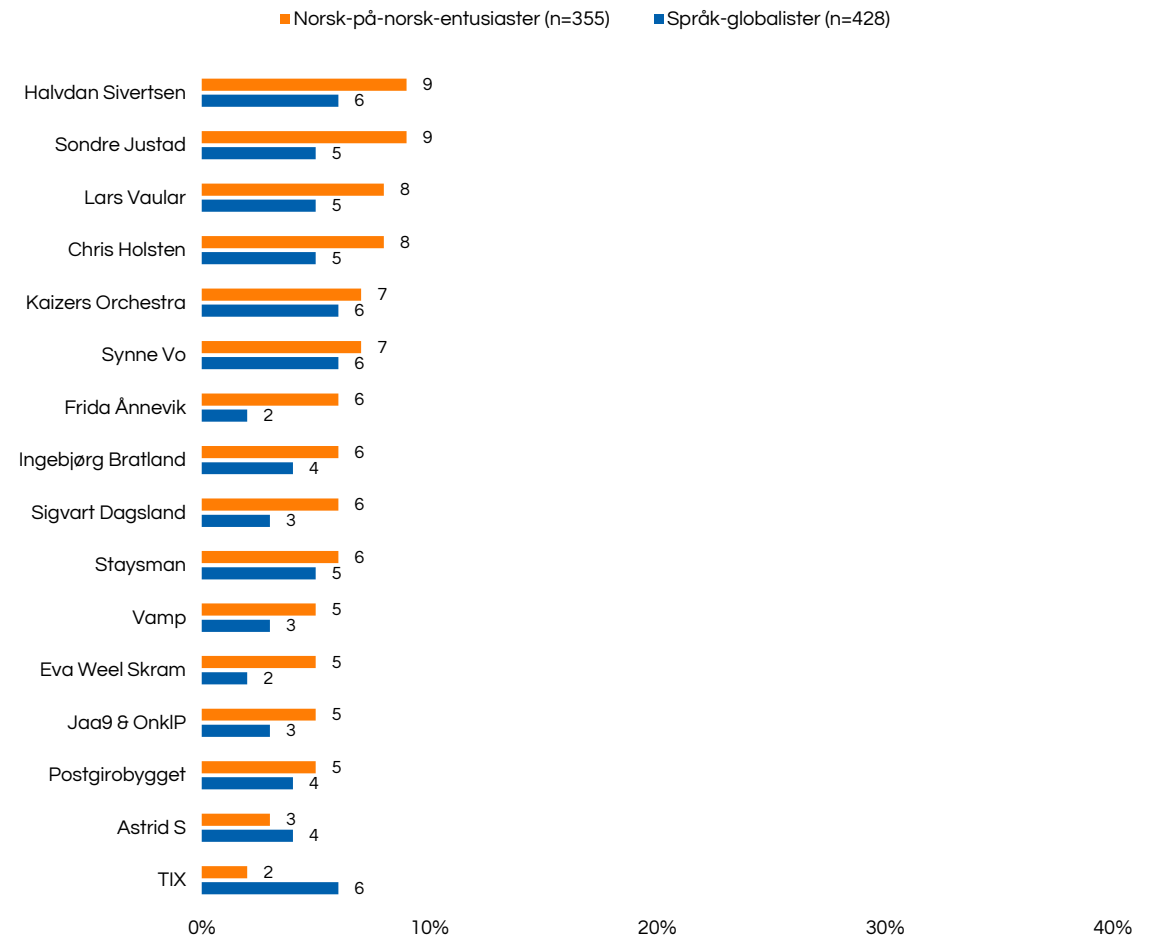
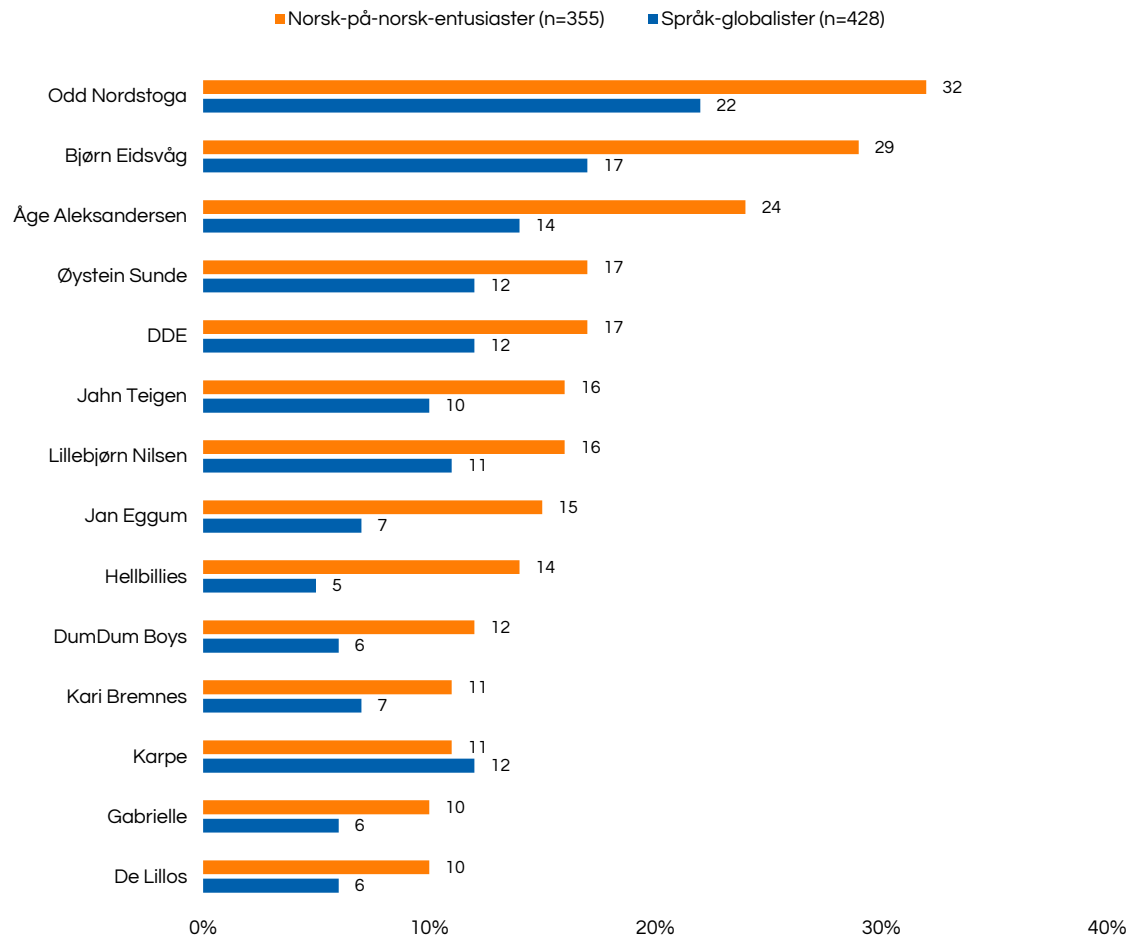
Artister forbundet med norsk tekst

Hvilke artister forbinder du med bruk av norsk tekst? – oppsummert etter alderskohorter

Artister forbundet med norsk tekst

Hvilke artister forbinder du med bruk av norsk tekst?

6.

Vurderinger av norsk-på-norsk i utlandet

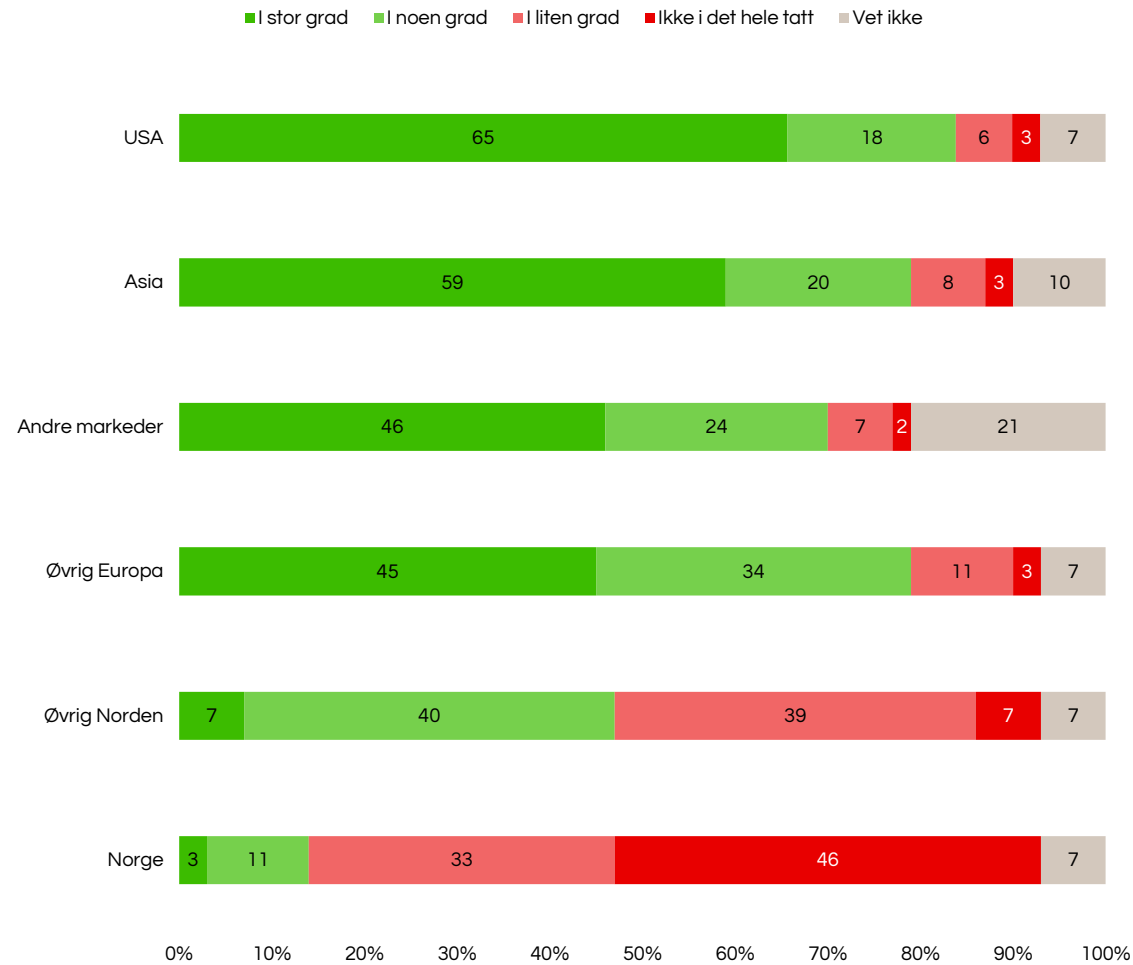
Vurderinger av norsk-på-norsk i utlandet

Det fleste oppfatter og mener at norsk tekst er en hindring for spredning av musikk i de fleste markeder utenom Norge og dels øvrige Norden. Dette bildet samsvarer godt med resultatene fra musikkundersøkelsen som ble gjennomført i 2009. Det har ikke skjedd noen vesentlige endringer i disse vurderingen, til tross for at systemet for distribusjon av musikk har gjennomgått en totalforandring gjennom denne perioden; fra salg av fysiske enheter (CD-er) til abonnement på strømmetjenester. Kjernen i problemstillingen er fortsatt den samme; språkforståelse hos publikum forstås fortsatt som en forutsetning for å oppnå spredning av norsk vokalmusikk. Selv om det finnes flere eksempler på at vokalmusikk kan spre seg i markeder der mange, kanskje de fleste av de som lytter til den, ikke forstår språket, eksempelvis flere eksempler på eurovision-musikk, representerer dette gjerne spesielle unntak.

Befolkningen er relativt delt i synet på om norsk tekst er en hindring for spredning av norsk musikk i det øvrige Norden (utenom Norge). De som i minst grad tror norsk tekst er en hindring for spredning av musikk i Norden utenom Norge har gjerne nynorsk som målform. Unge mellom 18 og 29 år, og kvinner generelt, framstår også som noe mer optimistiske mht. dette enn andre, målt ved andelen som i liten eller ingen grad mener at norsk tekst er en hindring i dette markedet.

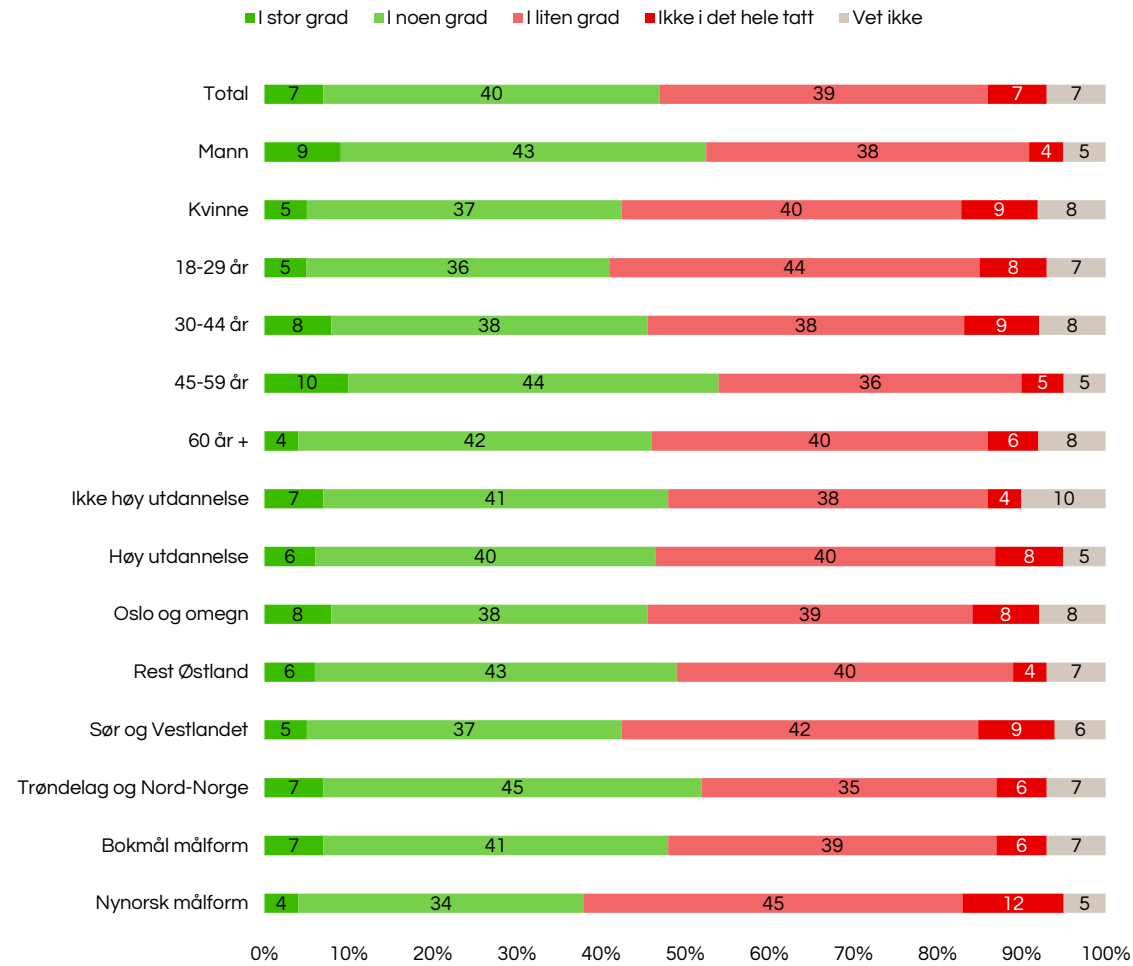
Vurderinger av norsk-på-norsk i utlandet

I hvilken grad tror du at norsk tekst er en hindring for spredning av musikk i følgende markeder?

Vurderinger av norsk-på-norsk i utlandet - Norden

I hvilken grad tror du at norsk tekst er en hindring for spredning av musikk i følgende markeder? - Øvrig Norden

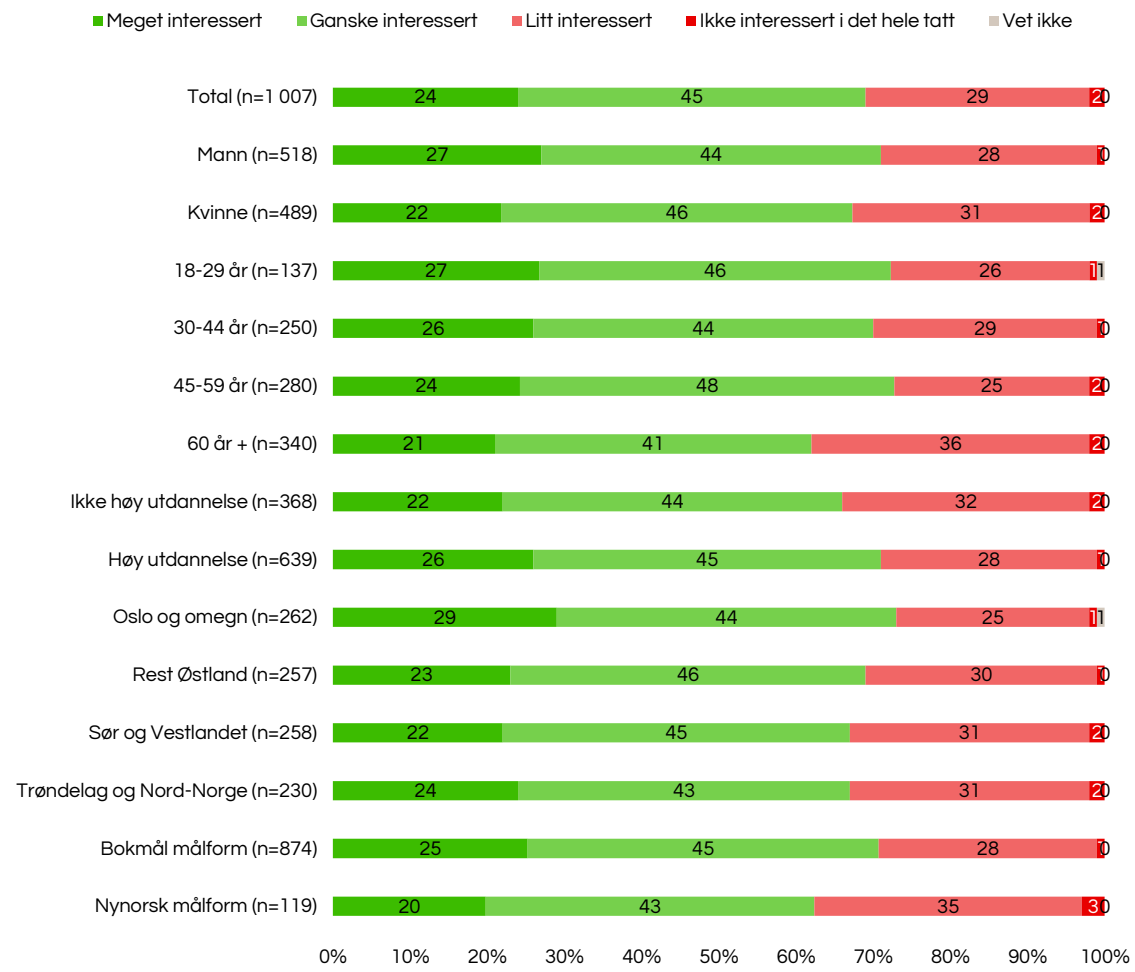
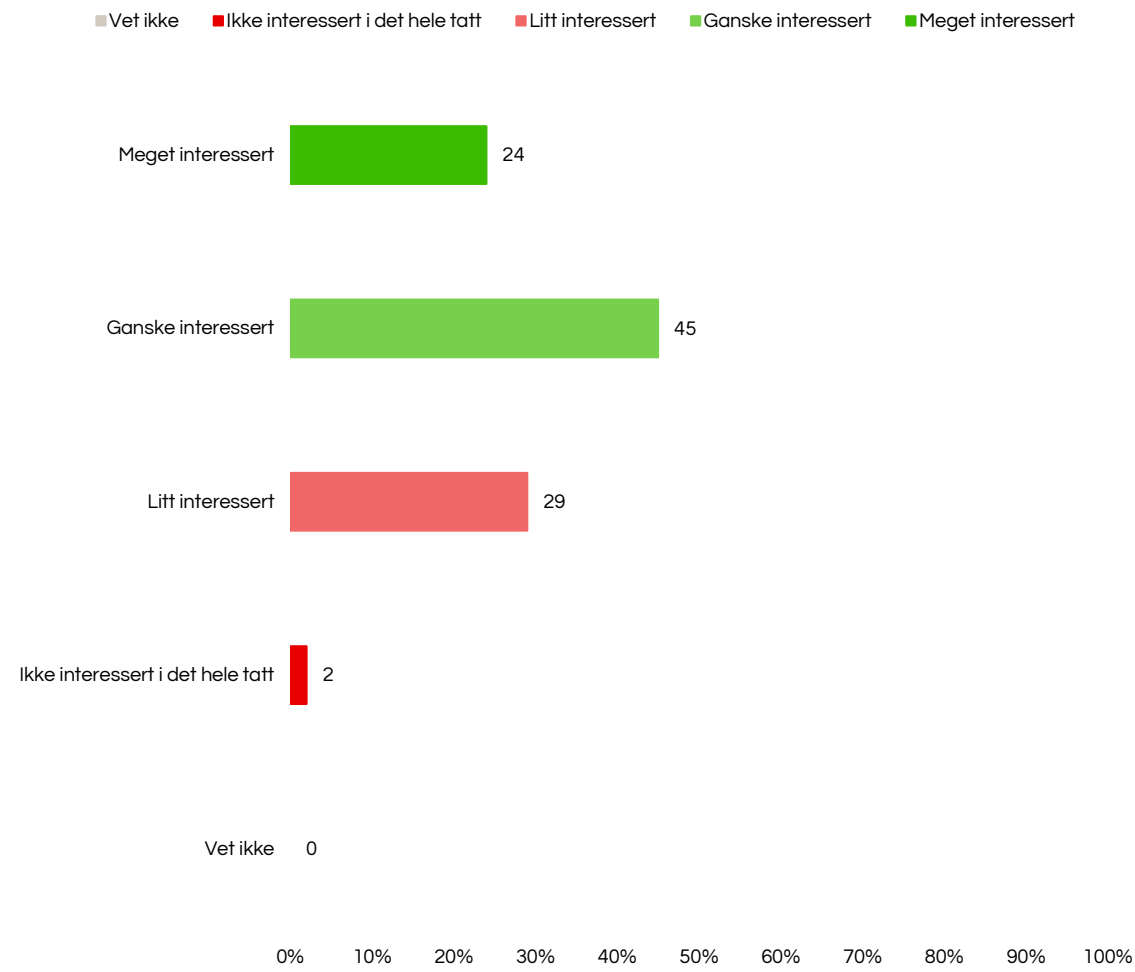
7.

Bakgrunnsinformasjon

Deskriptiv presentasjon uten kommentarer. Bakgrunnsinformasjonen om interesse for- og bruk av musikk er brukt som kontekst for analysen.

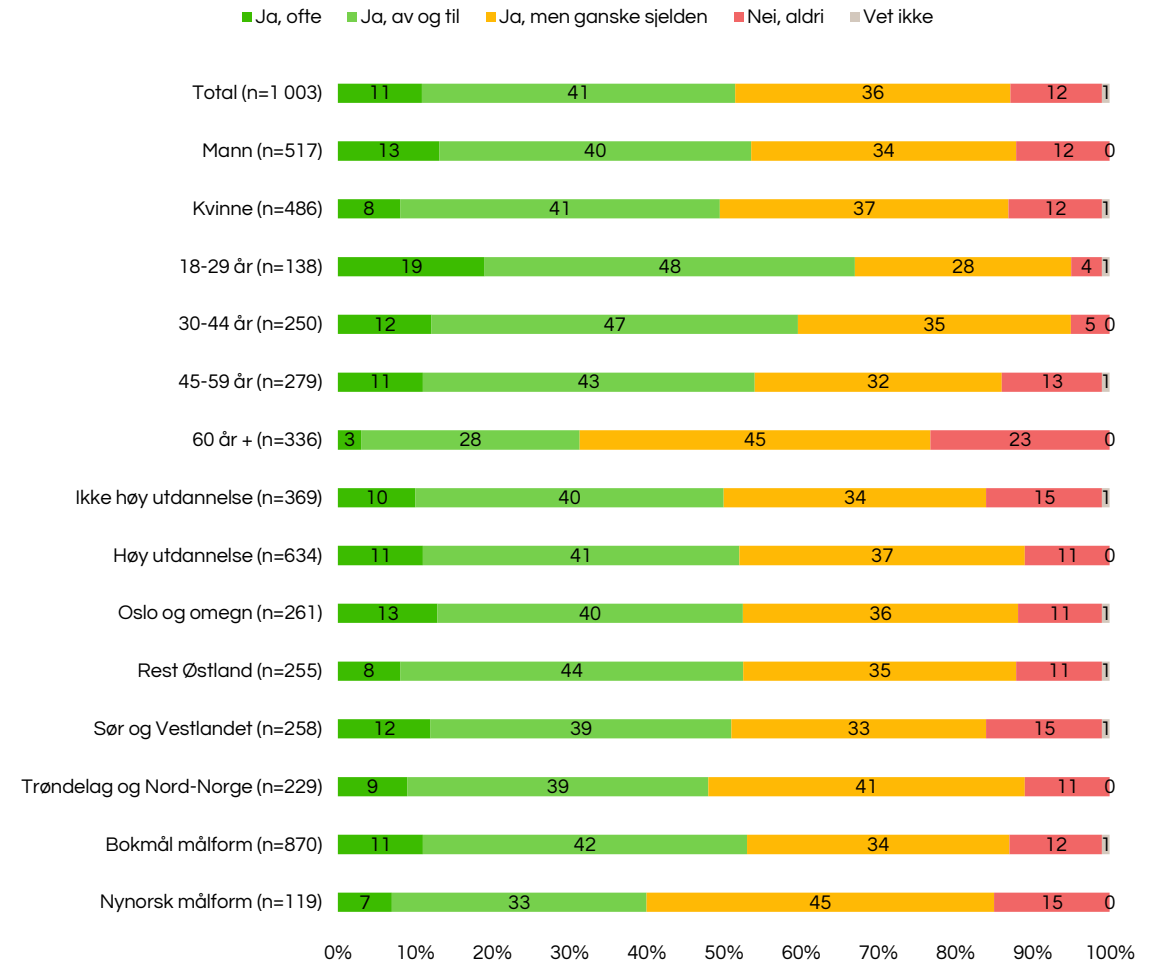
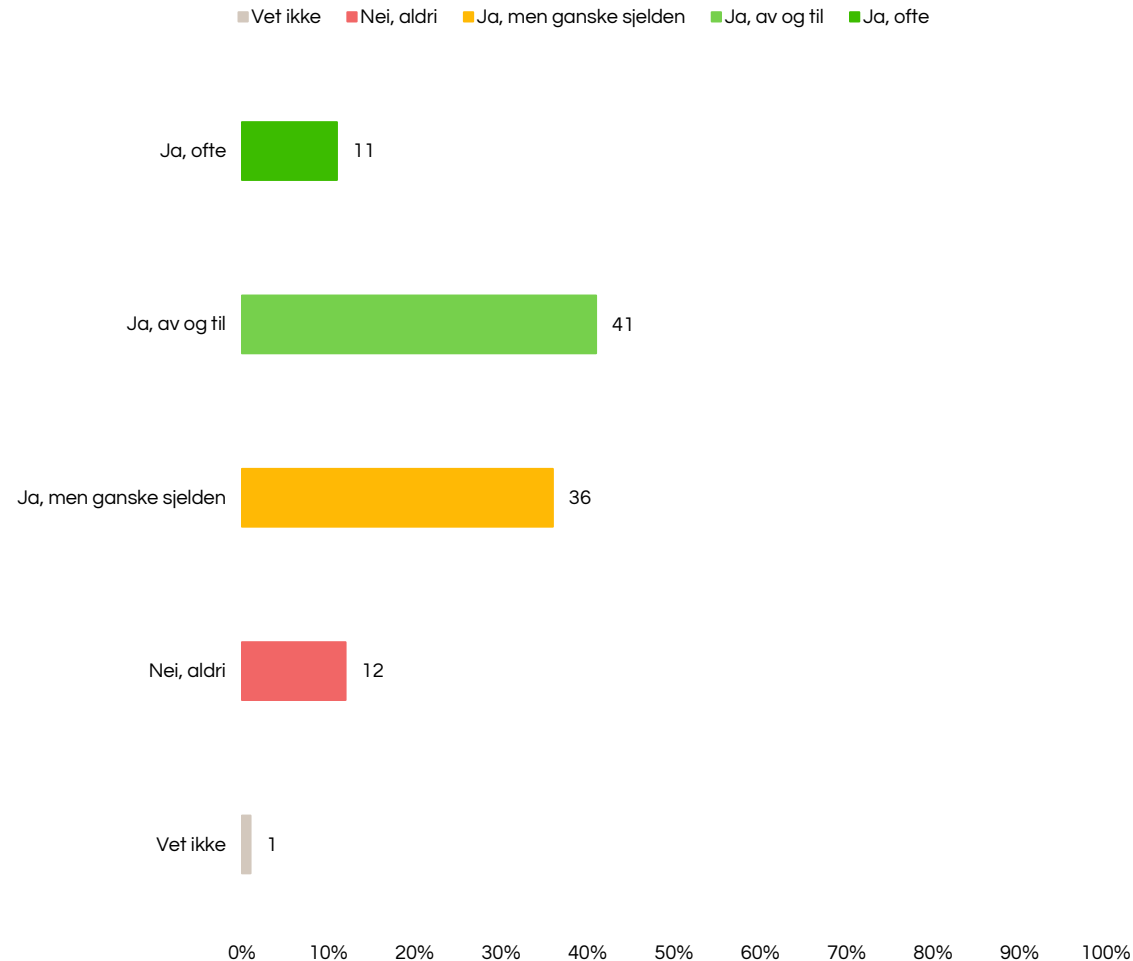
Interesse for musikk

Hvor interessert er du i musikk?

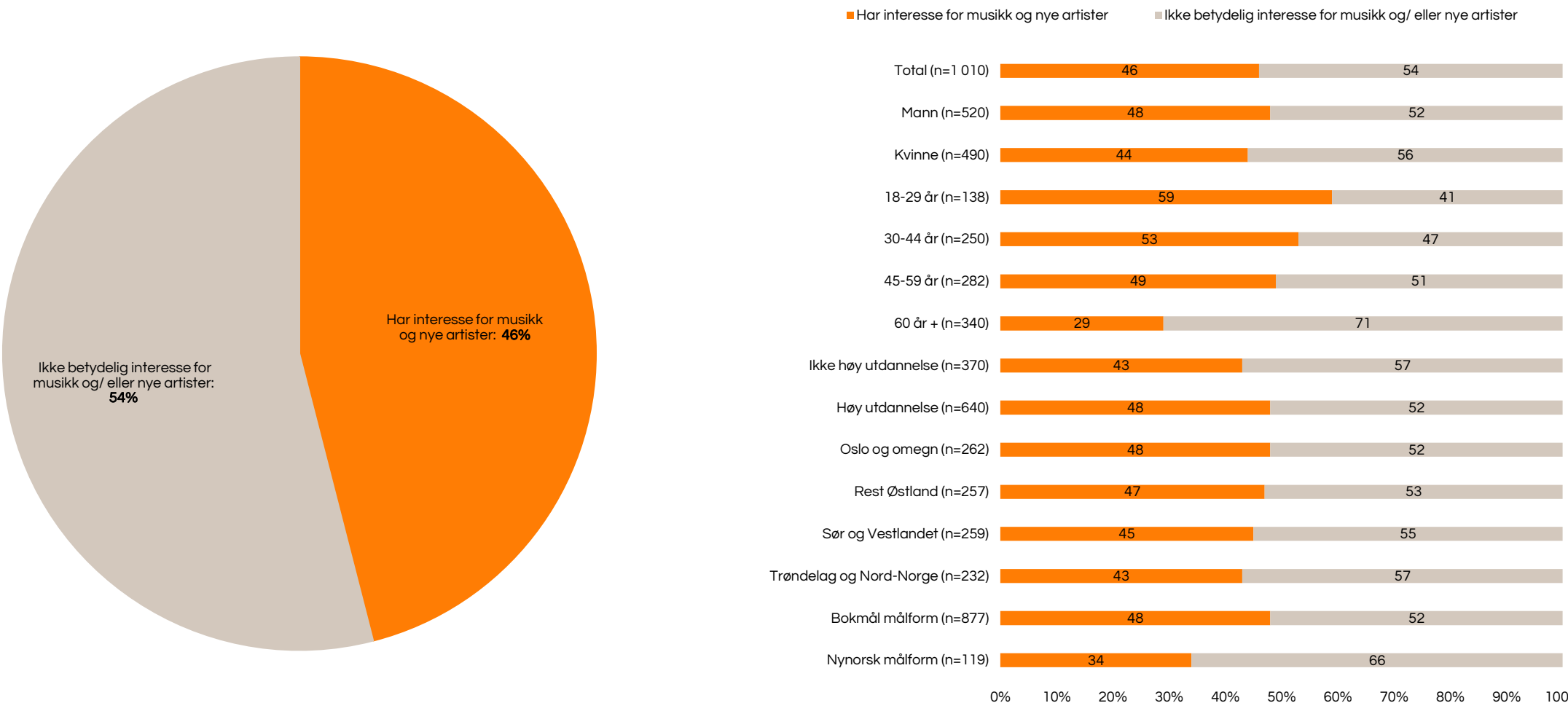
Utforskning av nye artister

Utforsker du nye artister eller nye typer musikk?

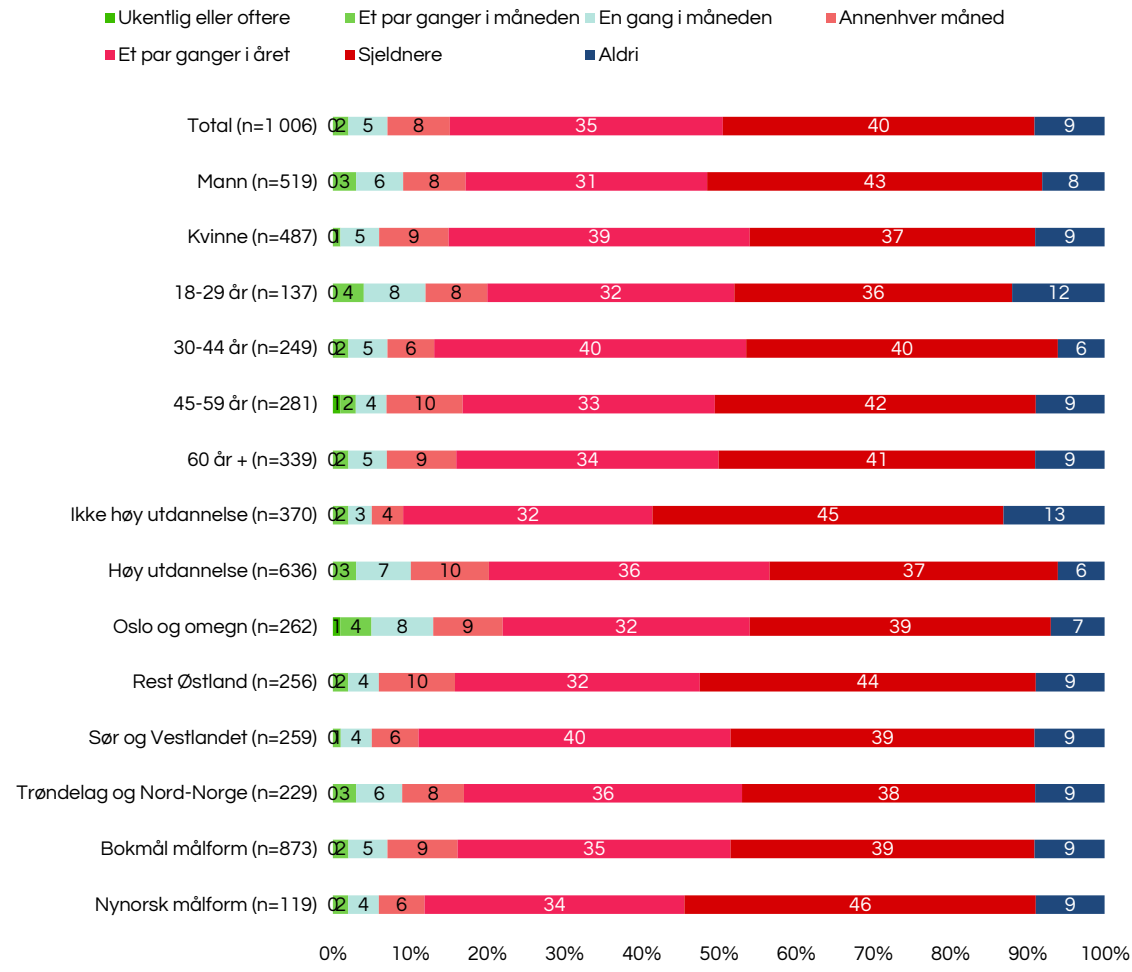
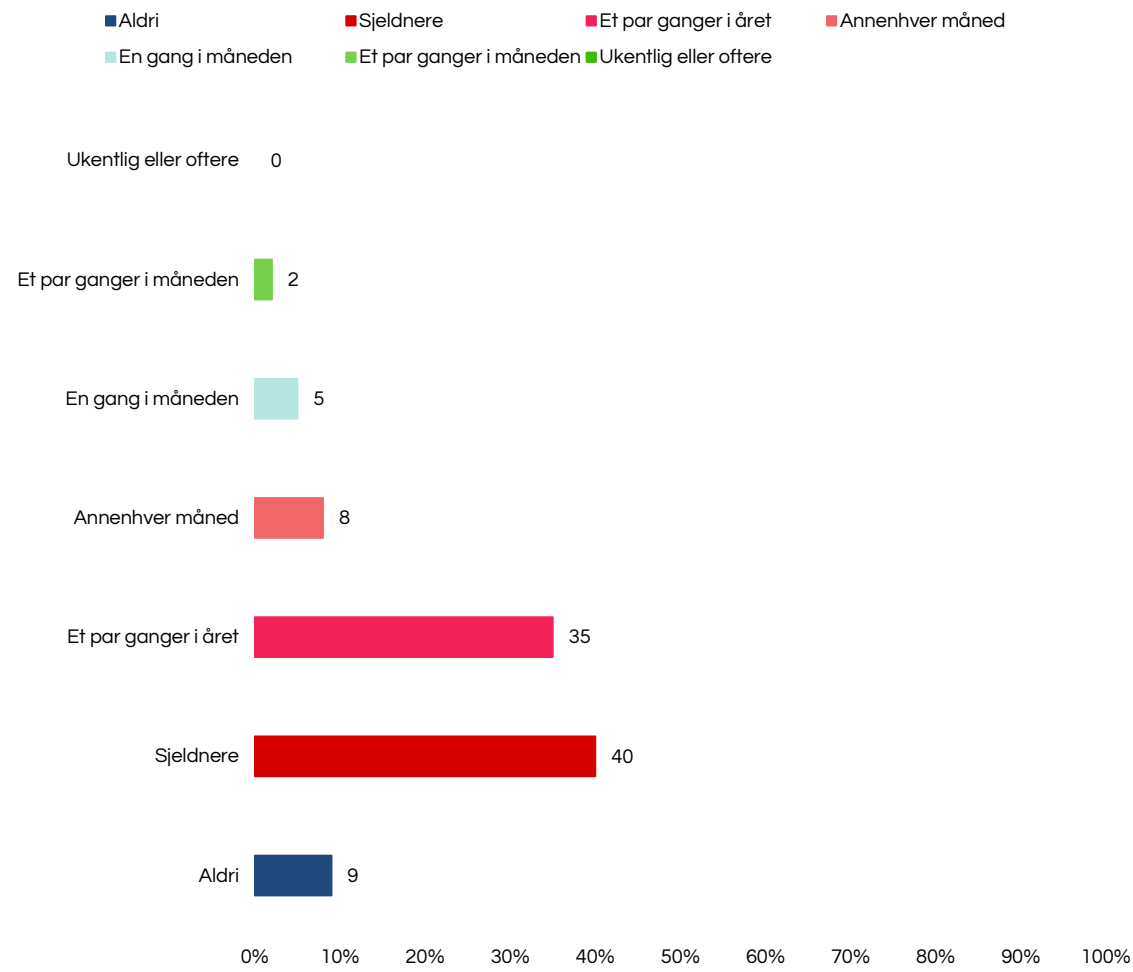
Interesse og utforskning av musikk, kombinert

Kombinert interesse for musikk og hyppig utforskning av nye artister (de to foregående spørsmålene)

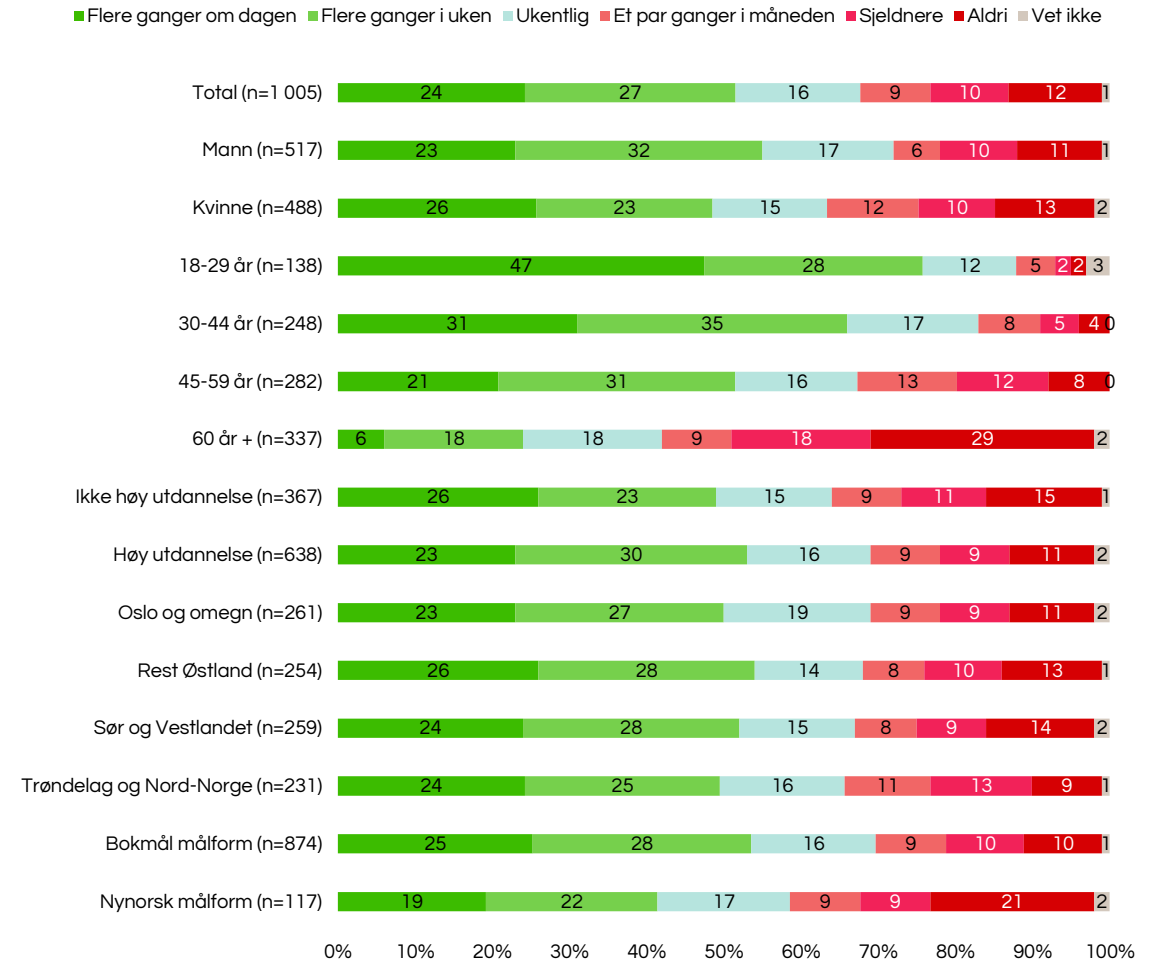
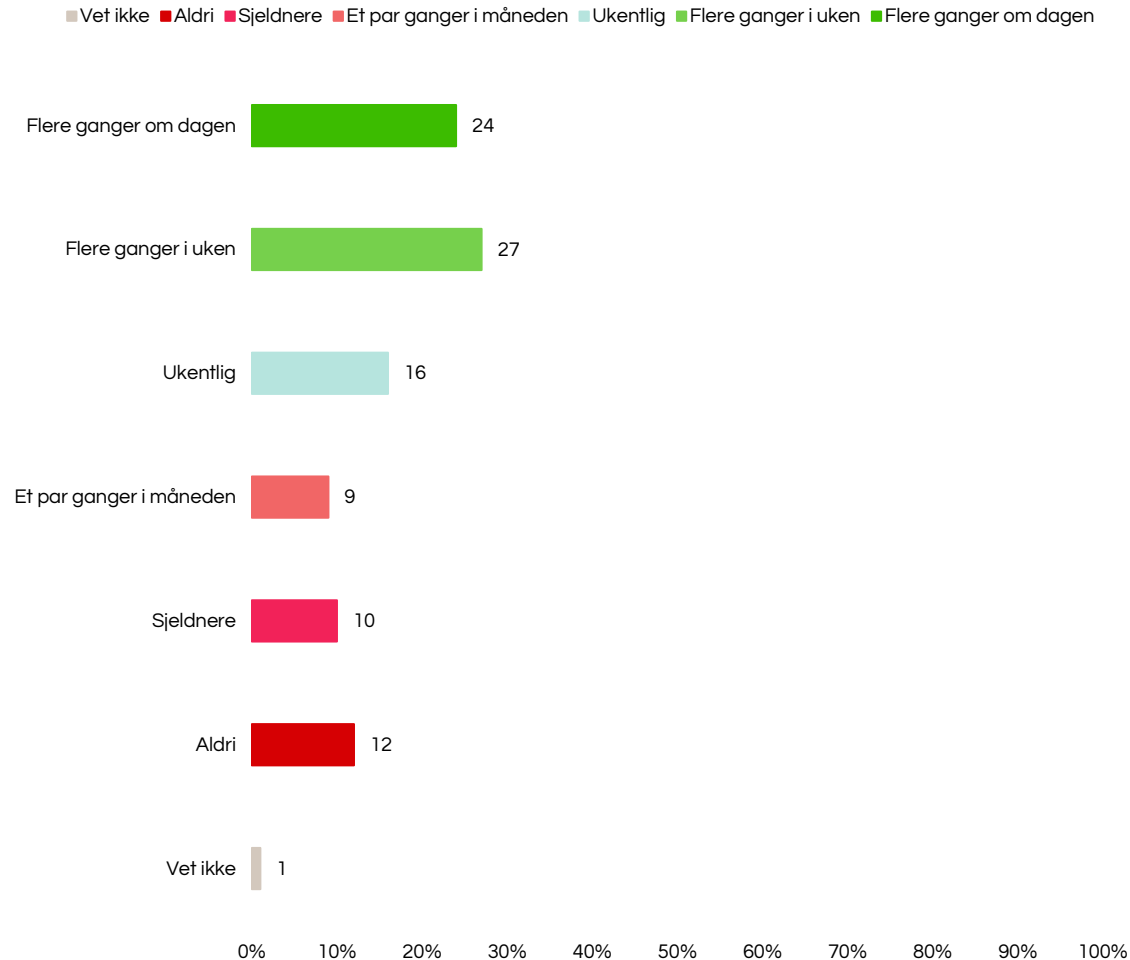
Konsert

Hvor ofte går du på konsert?

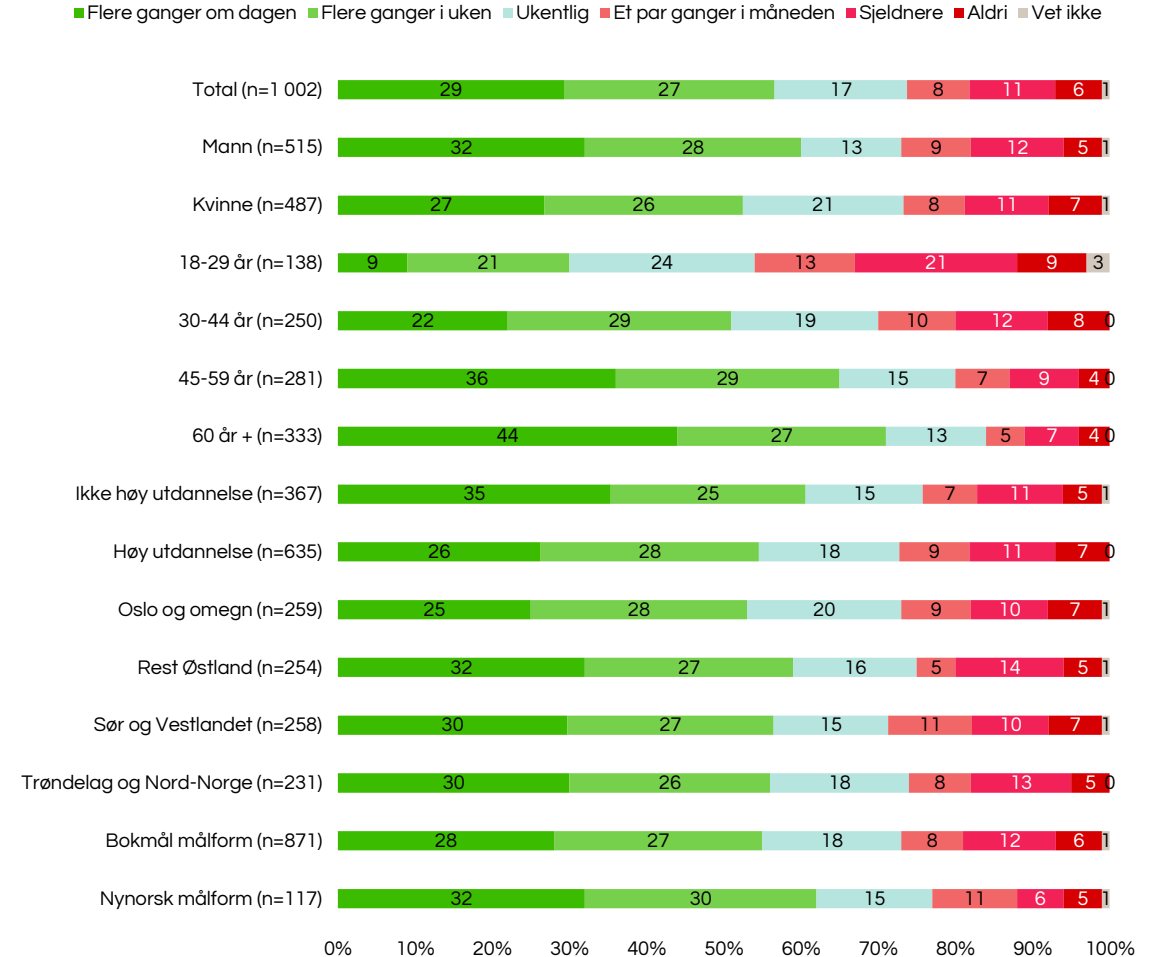
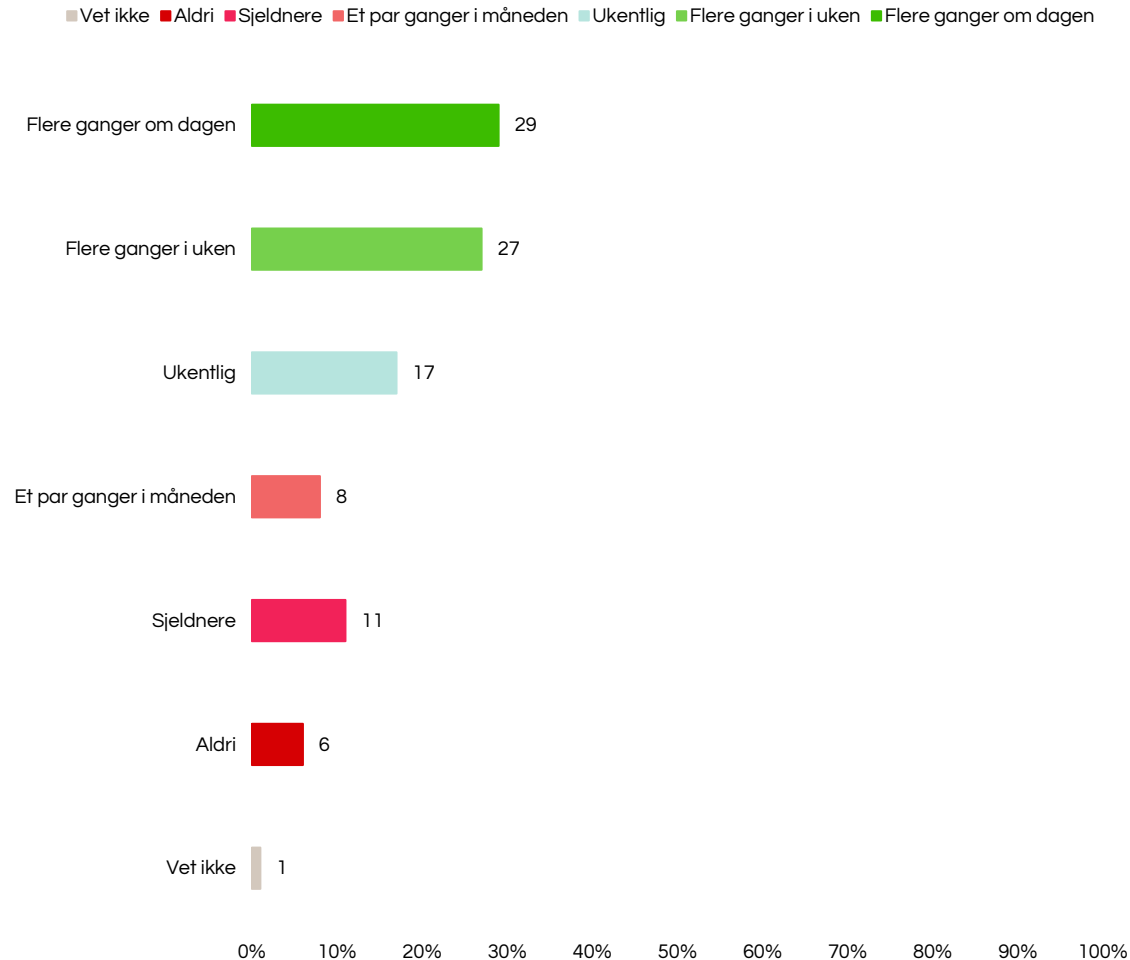
Strømmetjenester

Hvor ofte lytter du til musikk gjennom strømmetjenester?

Radiolytting

Hvor ofte lytter du til musikk på radio?

Høy skår på interesse, bruk av konserter, strømming, og radiolytting

Oppsummert: holdninger til- og forbruk av musikk

